

MIGRATIONSINSTITUTET

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI

Sisällys

Mikko Uola

Suomalaismasinisteja Kongossa

Summary

Kai Lindström - Ismo Söderling

Om problemen för de unga som
flyttat från landsbygden till städerna

Summary

Mervi Gustafsson

On Migration research and theories
with special reference to Western
Europe

Tiivistelmä

Arvo Yläräkkö

Suomenkielistä järjestöllistä ja kirjallista
toimintaa Ruotsissa v. 1918-1924

Tiedotuksia

Finn Forum 79 -konferenssi 1.—
3.11.1979, Kanada, Toronto

Kveeniseminaari 9 — 10.6.1980 Rovaniemellä

Muuttoliikesymposium 1980, 20.—
21.11.1980 Turussa

Siirtolaisuusinstituutin kirjastoon saapunutta kirjallisuutta

Publications received

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

1979

3

SIIRTOLAISUUS — MIGRATION

6. vuosikerta, 6th year

Siirtolaisuusinstituutti — Migrationsinstitutet

Päätoimittaja
Editor Olavi Koivukangas

Toimitussiht.
Assistant Maija-Liisa Kalhama

Toimituskunta:
Editorial committee:
Prof. Vilho Niitemaa,
Prof. Sune Jungar, Åbo Akademi
Prof. Terho Pulkkinen, Turun yliopisto

Aikakauslehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa
Tilaushinta on 12 mk/vuosi tai 15 Rkr,
irtonumero 3 mk.

Tilauksen voi suorittaa maksamalla 12 mk
Postisiirtotilille TU 495 90 — 3.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI

MIGRATIONSINSTITUTET

Kasarmialue, rak. 46.

20500 Turku 50

puh. 921 — 17 536

Henkilökunta:

Olavi Koivukangas, Ph.D., johtaja
HuK Maija-Liisa Kalhama, toimistos sihteeri
Yo.merk. Seija Albrecht, toimistoapulainen
Ekonomi Ritva Vehniäinen, kirjanpitäjä
VTM Arja Munter, tutkija
VTK Ismo Söderling, tutkija
VTM Simo Toivonen
HuK Eija Suna, näyttelysihteeri
Valokuvaaja Kari Lehtinen

Valtuuskunnan pj.
Prof. Jorma Pohjanpalo
Hallituksen pj.
Prof. Vilho Niitemaa

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN HALLITUS 1979

Toim.joht. Tauri Aaltio
Prof. Erkki Asp
Toim.pääll. Alec Aalto
Prof. Lars Huldén
Prof. Sune Jungar
Neuv.virkamies Juhani Lönnroth
Ap.os.pääll. Pirkko Mela
Varatuomari Jukka Mikkola
Prof. Vilho Niitemaa
Tutk.lait.joht. Aimo Pulkkinen

Suomi-Seura r.y.
Turun yliopisto
Ulkoasiainministeriö
Helsingin yliopisto
Åbo Akademi
Työvoimaministeriö
Opetusministeriö
Turun kaupunki
Siirtolaisuusinstituutti
Väestöliitto

Kansi:

Suomalaisia koneenkäyttäjiä matkalla Kon-
gon jokilaivoille Antwerpenissa vuosisadan
vaihteessa.

Cover:

Finnish machinists on their way to the
Congo-river steamships in Antwerpen at
the turn of the century.

TYPOPRESS OY
Turku 1979

Mikko Uola

FL

Tampereen kaupunginarkisto

Suomalais- masinisteja Kongossa

Suomalaista siirtolaishistoriaa kartoitettaessa putkahtaa silloin tällöin esiin käsite "masinistisiirtolaisuus", jolla tarkoitetaan alunperin Kongo-valtioon (vuodesta 1908 Belgian Kongoon, nykyinen Zaire) tapahtunutta suomalaisten koneenkäyttäjien muuttoa. Masinistisiirtolaisuus sisältää käsitteenä kuitenkin selvän virheen, sillä kysymys ei ollut tavanomaisesta siirtolaisuudesta, vaan järjestäytyneestä työhönmenosta. Suomalaisilla koneenkäyttäjillä ei ollut aikomustakaan jäädä Kongoon, vaan he tekivät määräaikaisen työsopimuksen, eikä ensimmäisinä vuosikymmeninä kukaan vinyt perhettään Afrikkaan – tähän olisi järjestäytyneen työhönmenon puitteissa tuskin ollut mahdollisuuttakaan. Tuskin myöskään moni jäi Kongoon sopimusajan päätyttyä. Töihinmenon luonteesta johtui, että kaikki Suomesta Kongoon töihin lähteneet olivat miehiä.

x x x

Belgian kuninkaan Leopold II:n aloitteesta oli ryhdytty tutkimaan Henry Stanleyn vuosina 1876 – 77 löytämiä Kongojoen

Fiil.is. (valm. v. 1972 Turun yliopistosta) Mikko Uola on tehnyt lukuisia opinto- ja reportaasimatkoja Afrikkaan sekä julkaissut useita aiheeseen liittyviä lehtiartikkeleita.

varren alueita. Berliinissä vuosina 1884–85 pidetty Kongo-konferenssi suostui riipumattoman ja puolueettoman Kongo-valtion perustamiseen, jonka hallitsijana oli Leopold II. Tällöin määrättiin, että Kongon kaupan tuli olla vapaa kaikille kansakunnille. Alkuasukkaitten mieltä Kongon valtiollisista järjestelyistä ei luonnollisestikaan kysytty, ja niinpä nämä kapinoivatkin ankarien hallitustoimien sekä kautsun pakollisen keräyksen johdosta. Euroopassakin tietoon tulleitten julmuuksien johdosta vaadittiin erityisesti Englannissa Kongon hallinnon uudistamista. Kongon hallitseminen kohtasi kuitenkin muitakin vaikeuksia. Leopold oli joutunut lainaamaan Belgian valtiolta huomattavia summia Kongo-valtiota varten. Hän oli testamentissaan määrännyt, että Kongo hänen kuoltuaan siirtyy Belgian valtiolle. Kuitenkin jo vuonna 1908 päätettiin, että suuriin taloudellisiin vaikeuksiin joutunut Kongo tulee välittömästi Belgian siirtomaaksi.

Kongoon muutti 1870-luvun lopulta lähtien belgialaisia hallintomiehiä, ja tarkoituksena oli ryhtyä nopeasti hyödyntämään alueen luonnonrikkauksia. Tätä varten oli koskemattomaan viidaksoon luotava kulkuyhteyksiä. Yli 4300 kilometriä pitkä Kongojoki oli luonnollinen kulkuväylä purjehduskelpoisilta osiltaan, mutta belgialaisten oli rakennettava rautateitä joen useiden koskipaikkojen sivuise. Rautateitä rakennettiin 1890-luvulta lähtien tämän vuosisadan alkupuolella niin, että vuoteen 1915 mennessä saatiin valmiiksi kulkuyhteys Tanganjika-järvelle asti. Jokiliikennettä välittämään käytettiin siipiratasaluksia sekä proomuja vetäneitä hinaajia. Kulkuyhteyksien rakentaminen merkitsi sitä, että tarvittiin ammattimiehiä hoitamaan niin joki- kuin rautatieliikennettä sekä huolehtimaan huolto- ja korjaustöistä.

Belgialaiset itse miehittivät lähes kaikki johtopaikat Kongo-valtion palveluksessa. Niinpä jokilaivojen kapteenitkin tulivat miltei poikkeuksetta Belgiasta. Näiltä kapteeneilta ei kuitenkaan vaadittu varsinaista merikapteenin tutkintoa, vaan jokilaivojen päälliköiksi kelpuutettiin Pohjanmeren rannikon aluksissa jonkinasteisen laivurikokemuksen hankkineita henkilöitä.

Koneenkäyttäjää Kongon jokilaivoille ei Belgiasta kuitenkaan ollut läheskään riittävästi saatavissa. Niinpä näitä ruvettiin hankkimaan eri puolilta Eurooppaa, mutta hyvin pian havaittiin, että koulutettuja koneenkäyttäjää oli parhaiten saatavissa Pohjoismaista. Pohjoismaisten koneenkäyttäjien korkeaa ammattitaitoa pidettiin myös arvossa. Pohjoismaihin suuntautumiseen vaikutti epäilemättä ratkaisevasti belgialaisten laskuun Antwerpenissa toiminut värväri, ruotsinmaalainen Hedgren.

x x x

Ensimmäiset suomalaiset värvättiin Kongoon suomalaisilta laivoilta 1890-luvun loppu-

puolella. Tarkkaa ajankohtaa värväyksen alkamisesta ei ole mahdollista todeta. Ensimmäinen tiedossa oleva suomalainen koneenkäyttäjä, joka on lähtenyt Kongoon, on turkulainen Frans Gideon Ernstsson, joka lähti matkaan vuonna 1896. Koska ensimmäiset suomalaiset Kongoon lähtijät liikkuvat merimiespasseilla, on heitä turha etsiä suomalaisista passiluetteloista Kongoon lähteneinä. Sama pitää osittain paikkansa myöhemminkin. Koska valtaosa Kongoon lähteneistä purjehti merillä, oli heillä passi jo valmiina. Näin ollen he eivät tarvinneet Kongoa varten uutta passia, joten suomalaisten passiluetteloiden perusteella Kongoon lähteneiden määrää on mahdotonta laskea. Myöskään passiluetteloiden pitäjät eivät määräyksistä huolimatta olleet kovinkaan tarkkoja passinsaajien määräraata merkitessään. Kun ensimmäinen luettelon sivulle merkitty lähti Amerikkaan, saivat kaikki muut samalla sivulla yhtäläisyysmerkin jälkeensä tai heidän kohdalleen ei merkitty määräraata lainkaan. On myös eräitä tapauksia, jolloin Kongon matkaa varten passin saaneet eivät matkustaneetkaan. Myöskin kohdemaata kuvanneet käsitteet "Kongo" ja "Afrikka" esiintyvät passiluetteloissa rinta rinnan. Mainituista syistä passiluettelot ovat siirtolaisuuden ja ulkomaille matkustamisen volyymin tutkimisessa erittäin epävarmoja lähteitä.

Belgialaiset tehostivat suomalaisten värväystä tämän vuosisadan alussa ottamalla noin vuodesta 1903 lähtien yhteyttä suomalaisiin työnvälitystoimistoihin. On mahdollista, että Suomeen on myös lähetetty asiamiehiä värväystarkoituksessa. Vuodesta 1908 mainittu Hedgren oli yhteydessä Suomen Koneenkäyttäjälliittoon suomalaisten koneenkäyttäjien saamiseksi Kongoon. Myöskin suomalaisissa sanomalehdissä tiedetään olleen ilmoituksia Kongossa tarjolla olevista työmahdollisuuksista. Parhaiten tieto Kongon tarjoamista mahdollisuuksista levisi kuitenkin Kongossa jo käyneitten välityksellä. Myöskin Kongosta kotimaahan lähetetyt kirjeet luultavasti

saivat muutaman koneenkäyttäjän innostumaan Kongoon lähtemisestä. Koneenkäyttäjiliitto ei suostunut toimimaan värävinä, vaan liitto suhtautui suurin varauksin Kongoon lähtöön, sillä liitossa katsottiin Kongon olosuhteet työolojen osalta epätyytyttäväiksi. Tätä mielipidettä ruokivat monet Kongosta saapuneet kirjeet, joissa koti-ikävän ja perillä koettujen vastoinkäymisten johdosta annettiin joskus turhankin synkkä kuva paikallisista olosuhteista. Koneenkäyttäjiliiton varauksellinen asenne ei muuttunut vuosien kuluessa, ja liiton lehti antoiakin mielellään palstatilaa Kongon oloja arvosteleville mielipiteille. Eräänä syynä liiton kantaan oli myös se, että Kongossa työskennelleet koneenkäyttäjät olivat liiton järjestötoiminnan ulottumattomissa.

Kovin suurta huomiota koneenkäyttäjien Kongoon lähtö ei Suomessa alkuvuosina aiheuttanut. Koneenkäyttäjiliiton lehti mainitsi ensimmäisen kerran Kongoon lähdöstä vasta marraskuussa 1907. Silloin todettiin lyhyesti, että suomalaiset toimivat koneenkäyttäjinä höyrylairoissa, jotka välittävät liikennettä Kongo-joella. Lehti tiesi myös, että suomalaiset olivat hyvin pidettyjä Kongossa ja he saivat "jotenkin edullisen palkan". Edelleen kerrottiin, että paraikaa Kongossa oli toimesta parisenkymmentä suomalaista koneenkäyttäjää.

Edellä mainituista syistä suomalaisista lähteistä ei ole ollut mahdollista selvittää Kongon-kävijöiden lukumäärää miltään ajanjaksolta. Vuodesta 1903 lähtien on kuitenkin tiedossa muutamien Kongoon lähteneiden suomalaisten nimiä, jotka on saatu lähinnä passiluetteloista ja säilyneestä kirjeenvaihdosta. Tällöin ei kuitenkaan ole voitu todeta, ovatko lähtijät olleet matkalla Kongoon ensimmäistä kertaa vai oliko kysymyksessä toinen vai mahdollisesti kolmas kerta. Kun kuitenkin teollisuuskoulujen matrikkeleista voidaan todeta milloin lähtijät ovat suorittaneet koneenkäyttäjätutkintonsa, voidaan eräiden koh-

dalta määrittää ensimmäisen lähdön ajan kohta. Kongoon nimittäin lähdettiin melko usein pian tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Vuosisadan alkuvuosina lähtijät olivat lähinnä turkulaisia. Vuonna 1903 Turusta lähtivät Karl Johan Gröndahl, Petter Julius Löfstrand, Karl Ivar Nordin sekä Frans Gideon Ernstsson jo toistamiseen. Vuonna 1905 lähteneet olivat niinikään turkulaisia. Matkaan lähtivät Gustaf Robert Blomqvist, Johan Frans Ekblom, Johan Alfred Forsblom, Axel Ossian Grönqvist, Frans Henrik Hellsten (Paasikivi), Anton Werner Holmsten, Antti Monto ja Johan August Tjäder. Ensimmäisiä todettuja Turun ulkopuolelta lähteneitä olivat tamperelaiset Aleksander Mäntynen, joka lähti ensimmäiselle Kongon-matkalleen aivan vuosisadan alkuvuosina, ja Frans Henrik Lindell, joka lähti vuonna 1905.

Ennen vuotta 1908 – siis Kongo-valtion aikana – Suomesta lähtivät Kongojoen koneenkäyttäjiksi edellisten lisäksi ainakin seuraavat henkilöt: Turusta Gustaf Oskar Koskinen ja Gustaf Wismanen v. 1906, Hans Adam Bäckman, Rudolf Alarik Ihander ja Alfred Gabriel Söderlund v. 1907, Tampereelta Kaarlo Oskar Granberg, Arvo Tuomas Laihio, Markus Leiniö, Adam Peuhkuri ja Oskari Rinne v. 1907, Oulusta J.H. Dufva v. 1907 sekä oletettavasti Viipurista A. Holm ja E. Pykälämää v. 1907.

x x x

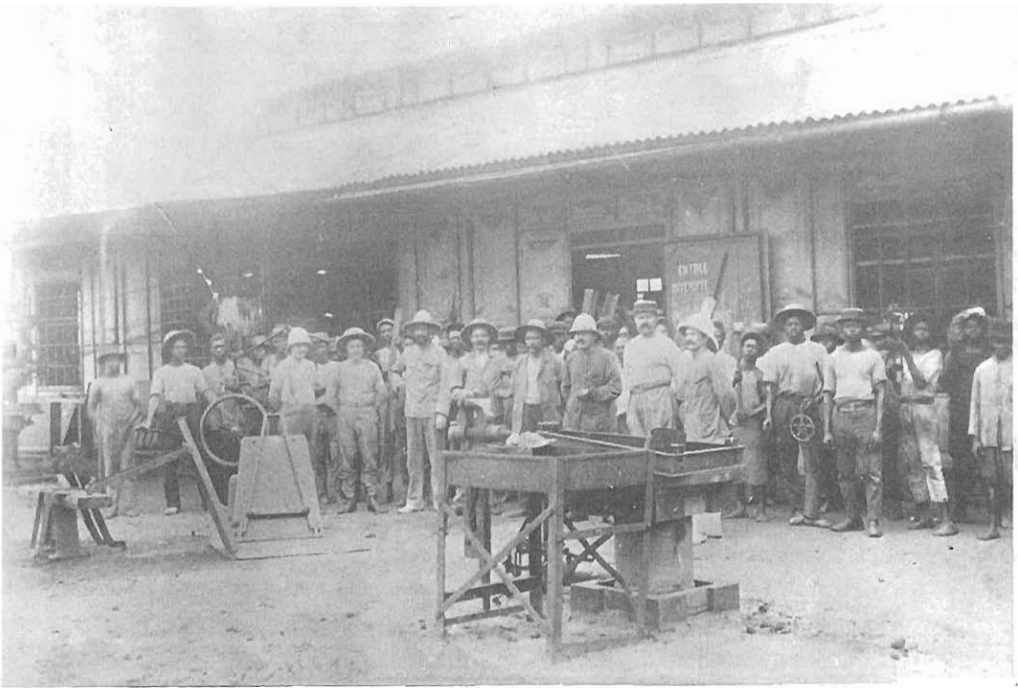
Suomalaisia houkuttelivat Kongoon ennen muuta edulliset työehdot, toisin sanoen hyvä palkka. Tietyllä seikkailunhalulla on varmasti myös ollut osansa asiassa. Verrattaessa Kongoon lähtöä tavanomaiseen siirtolaisuuteen esimerkiksi Pohjois-Amerikkaan olivat erot huomattavat. Kongoon menneillä ei ollut minkäänlaista huolta matkarahoista, työpaikasta ja toimeentulosta, koska asiat oli etukäteen järjestetty. Ilmasto ja työolosuhteisiin liittyvät ris-

kit olivat sitävastoin paljon suuremmat kuin Amerikkaan muuttaneilla.

Alunperin yhden palveluskauden pituus Kongossa oli kolme vuotta, jonka jälkeen seurasi ilmainen kuljetus kotimaahan, jossa tuli olla vuosi "lomalla". Tämän jälkeen seurasi toinen kolmivuotisjakso Kongossa ja sen jälkeen jälleen yhden vuoden oleskelu kotimaassa. Kolmannen Kongossa työskennellyn kolmivuotiskauden jälkeen koneenkäyttäjä sai Kongo-valtiolta eläkkeen, jonka määrä oli vähintään 900 Belgian frangia vuodessa. Palkka vaihteli jonkin verran tehtävien mukaan. Vuonna 1913 palkka oli 8500 – 10 000 frangin välillä. Belgian frangin arvo oli noina vuosina koneenkäyttäjien oman arvion mukaan likimain sama kuin Suomen markan. Vain harvat suomalaiset koneenkäyttäjät yltyivät korkeimpaan Kongossa käytössä olleeseen palkkaluokkaan, sillä siihen vaadittiin hyvä ranskan kielen taito. Kongo-valtion kielenä näet oli yksinomaan ranska, joten flaamin-kieltäkään ei hyväksytty.

Koneenkäyttäjien sopimusehtoja muutettiin terveydellisistä syistä vuonna 1910 siten, että yhden työjakson pituus lyhennettiin kahteen vuoteen ja loma-ajan pituus puoleen vuoteen. Eläkkeen sai kymmenen vuoden palveluksesta. Palkasta maksettiin osa suoraan koneenkäyttäjän perheelle Suomeen. Vaatimattomiin oloihin tottuneet koneenkäyttäjien perheet pitivät palkkaa niin hyvänä, että perheenjäsenet muistavat isän palkalla suorastaan rikastutun.

Työehdot tuntuivat varmasti suomalaisista koneenkäyttäjistä houkuttelevilta etenkin kun Suomessa esiintyi työttömyyttä. Koneenkäyttäjien työttömyys taas johtui siitä, että suomalaisten säännösten mukaan koneenkäyttäjätutkinto oli pakollinen vain matkustaja-aluksissa toimiville koneenhoitajille. Muissa aluksissa kuka tahansa höyrykoneisiin perehtynyt henkilö saattoi toimia koneenhoitajana. Tämä johti palkkauksen alhaisuuteen ja työpaikkojen saannin vaikeuteen. Teollisuuskouluissa koulutettiin kuitenkin vuonna 1890 annetun

Grand Lacs yhtiön korjauspaja Kindussa Kongojoen yläjuoksulla.

asetuksen mukaisesti vuosina 1891-1917 yhteensä 510 I luokan ja 1964 II luokan koneenkäyttäjää. Lukuja tarkasteltaessa on huomattava, että I luokan koneenkäyttäjien määrä sisältyy II luokan koneenkäyttäjien lukumäärään.

Työttömyyteen ja huonoon palkkaukseen viittasi sekin suomalaiskoneenkäyttäjä, joka vuonna 1915 Kongosta lähettämässään kirjeessä totesi mm. seuraavaa:

”Tunnettua on, että koneenkäyttäjien luku on lisääntynyt Suomessa enemmän kuin olisi tarpeellista kotimaassa, josta liikaluokuisuudesta varmimmin pääsee henkilökohtaisesti perille etsiessään paikkaa; ja jos vielä epäilee sitä paikan saatuaan, niin saadessaan palkkaa älyää aseman jo kuitenkin ehdottomasti.”

Kongoon lähtö helpotti varmasti huomattavasti koneenkäyttäjien työllisyystilannetta. Kun Kongon koneenkäyttäjät oli joka toisen tai kolmannen vuoden jälkeen vaihdettava, tarvittiin luonnollisesti melkoinen joukko koneenkäyttäjiä pitämään liikennettä yllä. Näitä värvättiinkin jatkuvasti eri maista, eniten kuitenkin Pohjoismaista. Mukana oli luonnollisesti myös belgialaisia, joskin monet näistä olivat Kongoon mennessään vasta koneenkäyttäjöppiläitä. Ulkomaalaisia ei puolestaan oppilaina hyväksytty lainkaan Kongoon. Belgialaisten ammattitaidottomuudesta oli seurauksena, että heillä oli vaikeuksia höyrykoneiden kunnossapitamisessä. Suomalaisen ammattitaitoa tarvittiin usein kipeästi. Niinpä vuonna 1912 Kongoon haluttiin tuota pikaa 30 suomalaista koneenkäyttäjää, kun höyrylaivojen koneiden kunnosta ei muuten pystytty huolehtimaan.

Lähes kaikki Suomesta Kongoon lähteneet olivat suorittaneet Suomessa koneenkäyttäjän, joissakin tapauksissa merikapteenin tutkinnon. Tutkintoa suorittamattomat – kuten tamperelainen Kaarlo Granberg ja viipurilainen Renfors – työskentelivät Grand Lacs -yhtiön palveluksessa Kongojoen ylä-

juoksulla Kindussa sorvareina laivojen ja veturien kokoonpanoverstaalla. Juuri Kindusta käsin rakennettiin rautatietä Tanganjika-järvelle.

Koneenkäyttäjistä useimmat olivat suorittaneet alemman eli II luokan koneenkäyttäjätutkinnon. Kuitenkin myös eräitä I luokan tutkinnon suorittaneita oli lähtijöiden joukossa. Suomalaisia työskenteli edellä mainitun valtion omistuksessa olleen Grand Lacs -yhtiön sekä suoraan valtion palveluksessa. Myöskin Citas-niminen laivayhtiö mainittiin koneenkäyttäjien työnantajana.

x x x

Kongon-matkoilta lähetettyjen kirjeiden ja postikorrettien sekä Aleksander Mäntysen eräällä Kongon-matkallaan pitämän päiväkirjan perusteella on mahdollista luoda kuva siitä millä tavoin Kongoon menttiin ja mitä suomalaisten töihin siellä kuului.

Matka alkoi alkuvuosina Hangosta, sittemmin Helsingistä, josta matkustettiin laivalla Hampuriin tai Lyypekkiin, josta puolestaan jatkettiin junalla Antwerpeniin, missä värväri Hedgren otti tulokkaat hoiviinsa. Antwerpenissa oli vuorossa lääkärintarkastus ja uskollisuudenvalan vannominen. Tämän jälkeen matkustettiin Brysseliin ”esittäytymään tirehtöörille”. Myöskin matkavarusteet, valkoinen helleasu, lääkelaukku jne. jaettiin matkalaisille Brysselissä. Joinakin vuosina tosin suomalaissyntyinen Antwerpenissa asunut Sjöblom-niminen kauppias huolehti Kongoon lähtijöiden varustamisesta tarpeellisilla matkavarusteilla. Etumaksuna lähtijöille annettiin tuhat Belgian frangia, josta tosin oli maksettava Belgiasta saadut varusteet. Koneenkäyttäjät valittivat, että Hedgren ja Sjöblom pyrkivät melkoisesti hyötymään etumaksurahoista. Niillä oli värväreitä kestittävä ja juotettava Antwerpenin kapakoissa. Varusteisiin kuuluivat myöskin Kongoa koskeneet lait ja ohjesäännöt ranskan ja flaamin kielillä sekä

nippu kirjekuoria, joihin oli painettu koneenkäyttäjän nimi ja osoite esimerkiksi seuraavasti:

J. Forsblom
Mécanicien de steamer au service
de l'Etat indépendant
du Congo
Boma
Congo.

Afrikkaan lähtöä odoteltaessa saattoi Belgiassa kulua kuukausikin. Matka suoritettiin belgialaisilla vuorolaivoilla, joista ainakin s/s Bruxellesville ja s/s Leopoldville välittivät liikennettä emämaan ja Kongon välillä. Laivamatkalla Kongoon ensikertalaisille suoritettiin luonnollisesti Neptunuksen kaste päiväntasaajaa ylitettyä. "Neptunuksella oli lähes metrin mittainen parta ja kruunu. Kastettavat istutettiin parturin tuoliin. Parturilla oli maalísuti ja 'soopaa' ämpäriässä. Soopaa lyötiin naama täyteen. Kastettavat heitettiin sitten suureen, merivedellä täytettyyn ammeeseen." Näin kuvaili Aleksander Mäntynen Neptunuksen kastea. Kastetuille annettiin kasteesta oikein kirjallinen todistuskin.

Matka Antwerpenista Kongoon kesti kolmen viikkoa. Ensimmäinen satama Kongossa oli Banana, jossa otettiin luotsi. Seuraava satama oli Boma, jossa kaikki tulokkaat rekisteröitiin. Määräsatama oli kuitenkin Matadi, josta matkustettiin Kongojoen suupuolen kosket kiertäen junalla Leopoldvilleen. Siellä osa miehistä joutui töihin korjausverstaalle etenkin, jos laivoja oli paljon korjattavana.

Laivoille konemestareiksi määrätty joutuivat lähes poikkeuksetta liikennöimään Leopoldvillen ja Stanleyvillen väliä edestakaisin. Matka oli noin 1800 kilometriä pitkä, ja edestakainen matka näiden paikkakuntien välillä kesti noin kuukauden. Joella oli varottava ajamasta hiekkasärkille, jotka huomattavasti haittasivat laivaliikennettä. Itäisin kuljettiin auringonlaskuun asti, jolloin ajettiin rantaan tai ankkuroitiin, ja

mustalle miehistölle annettiin kello 21 määräys olla metelöimättä. Lähes ainoana huvina jokimatkojen aikana oli virtahepojen metsästy.

Eräillä Kongojoen sivujoilla käytetyissä pienissä aluksissa oli kapteenin ja koneenkäyttäjän toimet yhdistetty. Niinpä eräät suomalaiset koneenkäyttäjätkin, joilla katsottiin olevan tarpeellinen asiantuntemus, joutuivat toimimaan aika ajoin laivan päällikkönäkin.

Koneenkäyttäjien asuinpaikkana oli useimmiten Leopoldville, joka on nykyisin nimetty aiemman esikaupunkinsa Kinshasan mukaan. Leopoldvillen "Käärmemäen" kasarmit tulivat Kongon-kävijöiden keskuudessa hyvin tunnetuksi majapaikaksi. Leopoldvillen ohella asuttiin myös muissa asutuskeskuksissa kuten Bomassa ja Kindussa. Viimeksi mainitussa paikassa asuttiin paalumajoissa, ja kullakin eurooppalaisella oli käytössään kaksi mustaa palvelijaa. Laivoissa koneenkäyttäjillä oli tyydyttävät hytit peräkannella. Heikoimmillaan majoitus oli niissä tapauksissa, joissa joku koneenkäyttäjä lähetettiin ainoana valkoisena yksinäiselle seudulle esimerkiksi rautatielinjalle töihin telttamajoitukseen. Tällöin saattoivat varsinkin sairaustapaukset koitua kohtalokkaiksi.

Koneenkäyttäjät lähettivät kotimaahan lukuisia valituksia Kongon olosuhteista. Eriten valituksia esitettiin belgialaisista esimiehistä. Valitettiin huonoa kohtelua ja ankaraa kuria, joskin oli myöskin niitä, jotka leimasivat likimain kaiken arvostelun aiheettomaksi. Tyytymättömyys saikin ilmeisesti alkunsa monasti kielivaikkeuksista sekä siitä, että suomalaisia jouduttiin etenkin liiallisesta alkoholikäytöstä tavan takaa rankaisemaan. Suomalaiset kertoivat juoneensa Kongossa "matapissia", joka tuntui tyydyttävän kotoisten viinaksien puutteen. Niinpä suomalaiskansallista pahetta ei onnistuttukaan koskaan täysin kitkemään,

ja siitä oli monia traagisiakin seurauksia. Huonoimmin kävi edellä mainitulle Ernstssonille, joka humalapäissään sammui laivan kannelle ja kuoli auringonpistokseen.

Kurista ja sen tarpeellisuudesta kirjoitti eräs koneenkäyttävä vuonna 1911 seuraavasti: "Ankara kuri vallitsee, joka on luonnollista, koska henkilökunta on koottu monesta kansakunnasta ja yhteiskuntaluokasta sekä on siveellisessä suhteessa sangen kirjavaa joukkoa. Viaton joutuu täten olosuhteiden pakosta kärsimään syyllisten tähden ja on pakoitettu alistumaan ankarampaan kuriin kuin muuten olisi tarvis." Työn rasittavuudesta taas kirjoitettiin mm. seuraavasti: "Työtaakka ei ole sellainen, että yhdenkään koneenkäyttäjän tarvitsisi taittaa selkäänsä täällä alhaalla. Kongo on kyllä edullinen sellaisille ihmisille, jotka kestävät ilmanalan, sietävät neekerejä ja joilla on kylliksi tarmoa taistella yksitoikkoisuutta vastaan."

Kuten edellä on mainittu, esitettiin Kongosta lähetetyissä kommentissa runsaastikin kritiikkiä sikäläisistä olosuhteista. Kritiikki oli kuitenkin useimmiten summittaista ja nousi erilaisista henkilökohtaisista vastoinkäymisistä. Tosiasia kuitenkin on, että monet koneenkäyttäjät palasivat sievoiset säästöt mukanaan Kongosta. Kaikkea palkkaa ei maksettu työssäoloaikana sen paremmin koneenkäyttäjälle itselleen kuin hänen perheelleenkaan, vaan osa palkasta suoritettiin vasta sopimuskauden päätyttyä. Vaikka kuri olikin ankara, tunnustivat koneenkäyttäjät, että Kongossa oli kuitenkin sellaisia vapauksia, joita ei tavattu muualla. Koneet ja laivat olivat helposti hoidettavia, ja mustaa henkilökuntaa oli niin runsaasti, ettei valkoinen mies joutunut tekemään karkeitä töitä. Tosin valitettiin, että Kongojen laivojen koneet olivat niin yksinkertaisia, että koneenkäyttäjällä oli vaara jäädä jälkeen yleisestä teknisestä kehityksestä.

MINISTÈRE
DES
COLONIES
—
Direction Générale
—
INTÉRIEUR
—
CHEMINS DE FER
—
DU
CONGO SUPÉRIEUR
AUX GRANDS LACS AFRICAINS
—
N. 1112
—
ADRESSE POUR RÉPONSE :
Monsieur le Ministre des Colonies,
Bruxelles.

Requies dans le même le numéro de l'indication de
Direction Générale, la Direction 1112 pour la date de la
particulière.

9 ANNEXES

Bruxelles, le 16 Mars 1910

RECOMMANDÉ

Madame

J'ai l'honneur de vous remettre sous ce pli, un chèque
de la contrevaletur de frs. 125, _____

pour le compte de M. Frankberg

Veuillez me retourner dûment signé le récépissé
ci-joint.

Agrées, Madame _____, l'assurance de ma
considération, distinguée.

POUR LE MINISTRE :
Au nom du Directeur Général,
Le Directeur Délégué,

C. Remahy

Madame Frankberg
5, Sjunde
Sveavägen (Svealand)

T. S. V. P.

Hankaluus, josta kaikki suomalaiset olivat yksimielisiä, oli toimeentulon vaikeus neekerityöläisten kanssa. Mustat eivät olleet tottuneet eurooppalaiseen työtahtiin, ja tästä tuli päivittäin hankaluuksia. Neeke-rien keskuudessa esiintyi myös kannibalismia, ja uhriksi saattoivat joutua myös valkoiset. Tällöin langetettiin välittömästi hirttotuomioita. Oman lukunsa muodosti lähinnä tuoreiden elintarvikkeiden hankkimiseksi harjoitettu kanssakäyminen kyläpäälliköiden kanssa. Nämä olivat lahjottavissa suosiollisiksi mitättömällä rihkamalla — koneenkäyttäjät jakelivat päälliköille käytöstä poistettuja viiloja!

Suurimman vaikeuden suomalaisille muodosti kuitenkin Kongon ilmasto. Ilmanalasta johtuen terveydelliset olot muodostuivat monille todelliseksi ongelmaksi. Tästä johtui, että vain harvat pystyivät palvelemaan Kongossa niin kauan, että he olivat oikeutettuja eläkkeeseen. Sairaustapaukset olivat hyvin yleisiä. Kongossa oli tosin sairaaloita, joissa yleisimpään sairauteen eli malariaan annettiin kiniiniä. Muitakin tropiikin tauteja esiintyi, ja niinpä suomalaistenkin osalta tautitilastoihin merkittiin mm. beri-beri, trypanosomatauti ja anemia. Monia suomalaisia jouduttiin lähettämään kesken työkautta kotimaahan sairauden takia, ja toistakymmentä suomalaista kuoli Kongossa, osa heistä tapaturmaisesti hämässä olosuhteissa, jolloin epäiltiin alkuasukkaiden surmanneen heidät. Monia Kongonkävijöitä Afrikassa saadut taudit ja niiden seurannaiset vaivasivat pitkään vielä Suomessakin.

Ilmaston ohella myöskin koneenkäyttäjille työnantajien puolesta tarjottu ruoka oli omiaan aiheuttamaan terveydellisiä ongelmia. Ruoka näet oli pääasiassa säilykkeitä. Kongosta oli tosin saatavissa myös tuoretta ruokaa, mutta se oli koneenkäyttäjien itse hankittava. Ruuankin osalta mielipiteet kävivät ristiin. Siinä kun toiset moittivat ruokaa kehnoksi kirjoittivat toiset, että ruoka ja juoma olivat hyvät ja riittävät.

Kongossa menehtyneiden omaiset saivat jokseenkin hyvät korvaukset, sillä masinisteilla oli hyvät vakuutukset työnantajan puolesta. Toisen maailmansodan jälkeen 1940-luvulla Suomeenkin ilmoitettiin, että kaikki Kongossa ennen vuotta 1908 työskennelleet olivat oikeutettuja eläkkeeseen työskentelyajan pituuteen katsomatta. Kyseistä eläkettä maksettiin myös Kongossa käyneiden leskille.

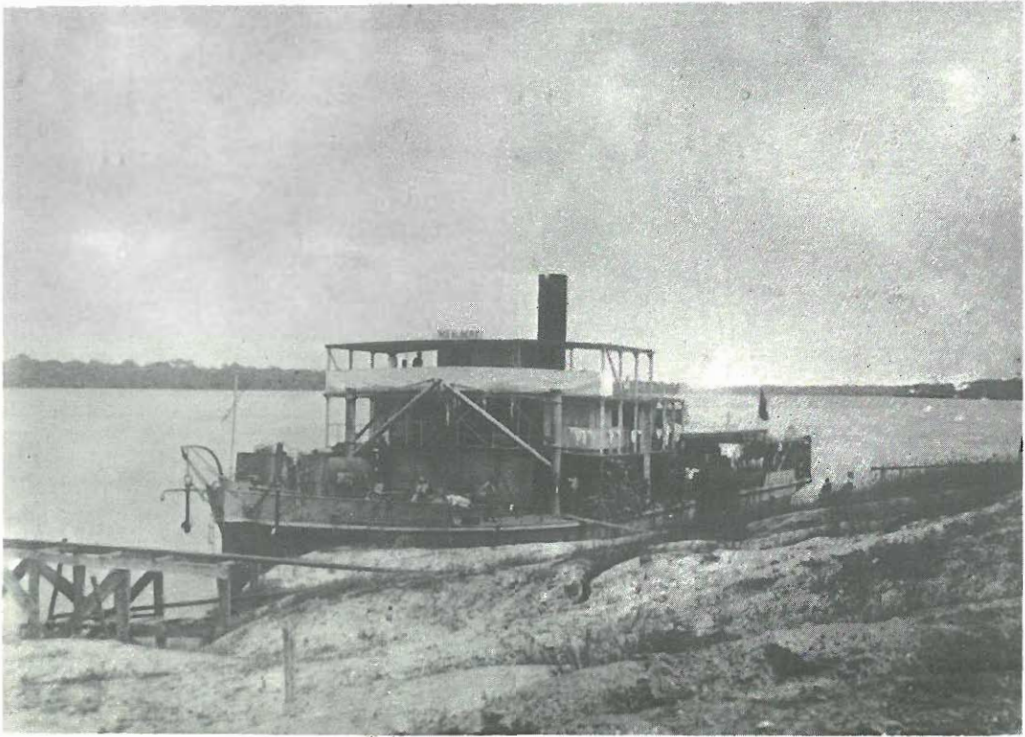
x x x

Kongojoella liikenneineiden yhtiöiden laivat oli tavallisesti rakennettu englantilaisissa konepajoissa, mutta valtion laivat oli rakentanut belgialainen John Cockeril'in veistämö. Laivat kuljetettiin Kongoon osina, ja perillä mustat työntekijät kokosivat ne valkoisten ammattimiesten johdolla.

Laivat olivat tyypillisiä aikakauden matalanveden laivoja, leveäkantisia ja tasapohjaisia. Ne kuljivat kahdella aluksen perään rinnakkain sijoitetulla siipirattaalla. Siipien perään sijoittamisesta oli se etu, että laivan voi kiinnittää lähelle virran matalia ja laiturittomia rantoja.

Kongojoen suurimmat tavara-alukset olivat 500 tonnin kantoisia, ja niissä oli 450 hevosvoiman höyrykone. Käytössä oli myös 150 tonnin matkustaja-aluksia 280 hevosvoiman höyrykoneella. Edelleen oli käytössä proomuja hinanneita potkurihinaajia. Kongojoen sivuvirroilla käytettiin 20-50 tonnin siipiraslaivoja. Suurten laivojen miehistönä oli 50 neekeriä lastin ja lämmityspuiden kantamista varten.

Matkustaja- ja rahtilaivat olivat rakenteeltaan keskenään muuten samankaltaisia, mutta matkustajalaivoissa oli yksi kerros lisää valkoisia matkustajia varten. Ylimmäisen kerroksen päällä laivoissa oli laudoista tehty aurinkokatto, joka oli päällystetty ohuella kuparilevyllä. Laivojen kaksi höyrykattilaa oli sijoitettu keulakannelle, kun

Roi Albert-laiva, joka liikkui Kongojoella suomalaismasinistien kuljettamana.

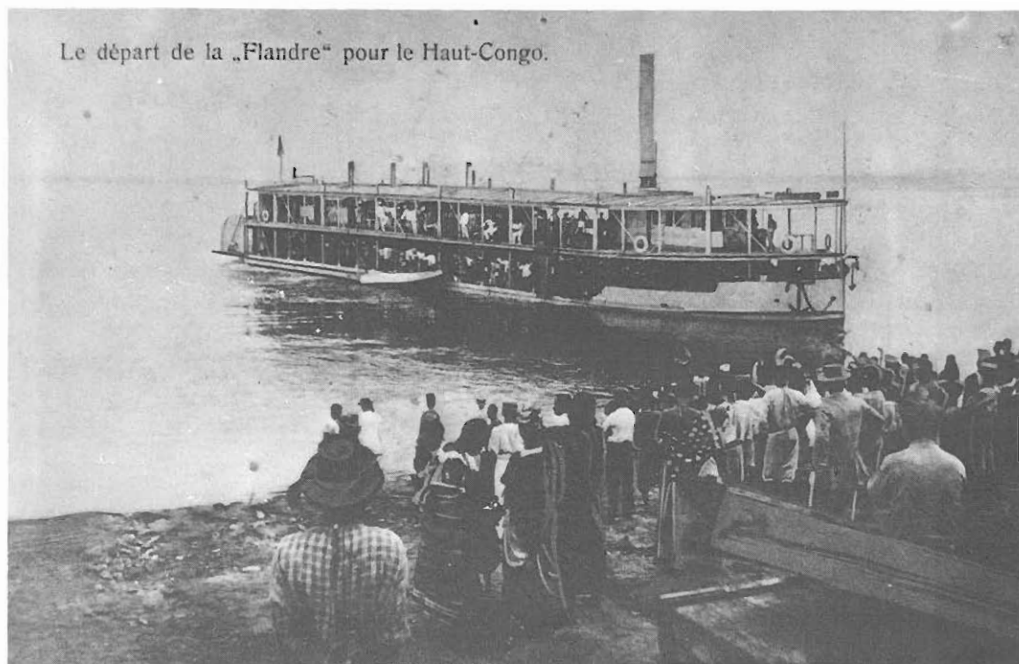
taas kone oli peräkannella. Komentosilta oli kattiloitten yläpuolella. Vuosisadan alkuvuosina laivoissa oli säännöllisesti kaksi koneenkäyttäjää, vanhempi ja nuorempi, mutta vuodesta 1912 koneenkäyttäjää oli vain yksi, koska koneenkäyttäjistä oli puutetta. Kaksikymmenluvulla Kongojoella kerrottiin liikennöivän noin 500 alusta.

Laivojen kuljettamista lasteista ei ole kirjenvaihdossa ja koneenkäyttäjien Kongosta kirjoittamissa artikkeleissa paljoakaan tietoa. Oletettavasti kautsu oli merkittävin laivoissa kuljetettu artikkeli, sillä se oli ehdottomasti tärkein Kongon vientituotteista. Kumiteollisuuden raaka-aineena käytettävää kautsua saatiin tropiikin puiden maitiaisnesteestä. Toisena artikkelina oli palmuöljy, josta vuosisadan alkupuolella ruvettiin Kongossa valmistamaan saippuaa

englantilaisen Lever Brothers'in rakennettua saippuatehtaan sinne. Koneenkäyttäjät oppivat käyttämään palmuöljyä myös höyrykoneiden sylinteriöljynä. Edelleen laivoilla kuljetettiin norsunluuta sekä 1920-luvulta lähtien myös Kongon omissa sulatoissa jalostettua kuparia.

Kongon jokien varsille oli perustettu erityisiä kauppapaikkoja eli ns. asemia. Tavarat kuljetettiin sisämaasta näille asemille, joista jokilaivat sitten vuorostaan kuljettivat ne eteenpäin. Yläjuoksulle päin kuljettaessa vietiin laivoilla luonnollisesti kulkuyhteyksien ja asutuskeskusten rakentamisessa tarvittavia rakennustarpeita.

Ensimmäisten Kongoon lähteneiden oltua pääasiassa turkulaisia ja tamperelaisia rupe-

Flandre-niminen matkustaja-alus Kongojoella. Ylempi kansi oli valkoisia matkustajia, alempi kansi neekereitä ja tavaroita varten.

sivat vähitellen muillakin teollisuuskoulu- paikkakunnilla asuneet koneenkäyttäjät kiinnostumaan Kongon tarjoamista mahdollisuuksista. Enimmäkseen lähtijät olivat kuitenkin Turusta, Tampereelta, Helsingistä ja Viipurista. Suomalaislähteistä käyvät ilmi ainakin seuraavat Kongoon lähteneet vuodesta 1908 (kotipaikka sulkeissa): Edvin Andersson (Pietarsaari), Johannes Viktor Andersson (Pietarsaari), Karl Emil Antin (Helsinki), Johan Wilhelm Englund (Turku), Ivar Aleksander Erakko (Helsinki), Gustaf Johan From (Turku), Aksel Alfred Hillerström (Helsinki), Edvard Ilmonen (Helsinki), Sigfrid Isak Johansson (Turku), Oskar Järvinen (Lahti), ? Kauppinen (Helsinki), Oskar Adolf Korhonen (Oulu), Karl Emil Lagerström /Larva/ (Turku), K. Lappalainen (?), Kaarle Lehtinen (Tampere), Akseli Artturi Leppänen (Helsinki), H. Lindén (?), Johan Aleksander Lindfors (Helsinki), Karl Oskar Michelsson (Turku), Perh August Nordin (Turku), Anders Aleksander Nylund (Turku), O.W. Nyström (?), ? Reivonen (?),

? Renfors (Viipuri), Hjalmar Rinne (Helsinki), Oskari Rinne (Tampere), S. Saarinen (Helsinki), Edvard Salin (Helsinki), Juho Viktor Salmela (Tampere), Karl Emil Salmenmaa (Helsinki), A.J. Saraste (?), A. Sjöman (?), Ivar Emil Stenius (Viipuri), Antti Sutinen (Nilsiä), ? Söderlund (?), Frans Törnbohm (Loviisa), Frans Vilhelm Vilpponen (Viipuri).

Vuonna 1914 syttynyt maailmansota aiheutti vaikeuksia Kongossakin. Sota tosin sivusi Kongoa vain ohimennen, mutta monia koneenkäyttäjiä jouduttiin lähettämään sodan takia kotimaahansa, ja uusia ei juuri enää tullut. Olihan Belgia saksalaisten miehittämä, ja maan hallitus toimi Ranskan alueella. Säilyneen suullisen tiedon mukaan eräs suomalainen Teodor Tuominen joutui matkaamaan Kongosta maailmansodan vuosina Vladivostokin ja Siperian kautta Suomeen kotimatkan kestäessä puoli vuotta. J.V. Andersson puolestaan ei vuonna 1915 päässyt paluumatkallaan Englantia

pitimmälle, vaan hän joutui työskentelemään sodan ajan Englannin sotatarviketeollisuudessa. Eräitä suomalaisia taas otettiin belgialaisiin sota-aluksiinkin. Niinpä Antti Sutisesta tiedetään, että hän otti osaa maailmansodan taisteluihin Kamerunissa, kun hänen laivansa s/s Luxembourg hyökkäsi saksalaisia Zimun ja Molundin tukikohtia vastaan vuonna 1914.

Koneenkäyttäjien määrän Kongossa sota-aikana laskiessa olivat suomalaiset viimeisiä paikalle jääneitä. Tähän vaikutti kenties kotimatkan vaikeus läpi sotivan Euroopan, mutta oletettavasti kuitenkin ennen muuta työnsaannin vaikeus kotimaassa. Eräät suomalaiset viipyivät maailmansodan aikana Kongossa useita vuosia yli sopimusajan.

Muutaman suomalaisen onnistui vielä maailmansodan vuosinakin lähteä Kongoon Englannin kautta, mutta sota merkitsi kuitenkin selvää käännekohtaa. Maailmansodan jälkeen lähteneitä oli selvästi vähemmän kuin ennen. Vuodelta 1929 on olemassa mielenkiintoinen lehtitieto muutamien suomalaisten kapteenien ja koneenkäyttäjien olosta Kongossa. Suomalaisten kerrottiin olevan Kongossa suuressa suosiossa, ja monet heistä olivat hyvässä taloudellisessa asemassa. Konemestari Hjalmar Rinteen kerrottiin toimivan valtion uivien telakkojen ylijohantajana Bomassa ja konemestari K. Lappalaisen valtion korjauspajan johtajana Leopoldvillessä. Laivanpäällikkönä toimi vain yksi suomalaiskapteeni, mutta virolaisia kapteeneja Kongossa oli useita. Osoituksena suomalaisten pitkäaikaisesta työskentelystä Kongossa saatettiin kaksikymmenluvun lopulla Leopoldvillen hautausmaalla löytää kolmattakymmentä suomalaisten hautaa. Tämän lisäksi suomalaisia oli haudattu myös Matadiin ja Bomaan.

Kaksikymmenluvulta ovat myös ensimmäiset tiedot varsinaisesta siirtolaisuudesta Suomesta Kongoon. Vuodesta 1912 Kongossa koneenkäyttäjänä työskennellyt Johannes Viktor Andersson perusti vuonna 1920

Kongoon sikafarmin, jonka hoitajaksi lähti hänen veljensä Edvin Andersson. Veljekset avioituivat myöhemmin 1920-luvulla Pietarsaaresta kotoisin olleitten neitosten kanssa, ja vaimot seurasivat miehiään Kongoon. Samanaikaisesti ainakin myös Hjalmar Rinne, S. Saarinen, Kauppinen ja Frans Törnblom veivät perheensä Kongoon.

Anderssonit perustivat vuosina 1925-26 Bomaan jäätehtaan, jossa valmistettiin 2000 kg jäätä päivässä. Niinkään he panivat pystyyn auto- ja moottorikorjaamon, jonka kaikki koneet ja laitteet tilattiin Suomesta Porin Konepajalta ja Wickströmin moottoritehtaalta Vaasasta. Veljeksillä oli myös hieno Oy André & Rosenqvistilta Turusta hankittu moottorivene. Kun jääkaapit tekivät tuloaan, Anderssonit luopuivat jäätehtaasta ja perustivat kivennäisvesitehtaan ja panimon. Sitä varten he ostivat Boman kaupungin lähistöltä Shikengista alueen, jossa oli erinomainen lähde. Myöhemmin he ottivat yhtiökumppaneikseen kaksi belgialaista, Segers ja Lapage, joille tehdään omistus vähitellen siirtyi. Anderssonit toimivat kuitenkin Kongossa aina 1950-luvulle asti, joskin heidän perheensä olivat palanneet Pietarsaareen jo 1930-luvun alussa. Anderssonin veljekset vuorottelivat Kongossa tehdään ja muun toiminnan hoitamisessa niin, että he olivat vuorotellen muutaman vuoden Kongossa ja välillä kotimaassa. Vuonna 1979 Pietarsaaressa 87-vuotiaana kuollut J.V. Andersson tunnettiin erittäin tarmokkaana miehenä, jota paikkakuntalaiset yleisesti kutsuivat Kongo-Anderssoniksi.

Kaikkein viimeisin episodi Kongoon väräyksessä tapahtui 1930-luvun loppupuolella, jolloin Belgian hallitus yritti houkuttella Kongonkävijöitä maanviljelijöiksi Kongon vuoristoalueelle lupaamalla ilmaisen maatilan. Lähtijöitä tuskin kuitenkaan ilmaantui.

Kaikki Kongossa työskennelleet saivat erityisen kunniamerkin, Kongon ristin, jossa on teksti "travailet proces". Heille annet-

tiin myös työtodistus, josta esimerkkinä on seuraava suomennos:

"Kongon Vapaavaltio
Sisäasiain Osasto
Minä, allekirjoittanut, todistan että
Herra Forsblom, Johan Alfred, on
ollut Kongon Vapaavaltion virassa
Afrikassa, 2sen ja 1si luokan me-
kanikkona 4stä päivästä Toukokuuta
1905 25seen päivään Huhtikuuta
1908 sekä nyt palatessaan Euroop-
paan on mainitun toimensa täysin
päättänyt.
Brysselissä 23 p. Huhtikuuta 1908.
Valtiosihteerin nimessä
Sisäasiain Osaston Ylisihtööri
(leima) (allekirjoitus)

Työtodistuksesta oli varmasti hyötyäkin, sillä Suomeen palattuaan Kongon-kävijät toimivat lähes poikkeuksetta edelleen koneenkäyttäjinä joko kauppa- ja teollisuuslaitoksissa.

x x x

Yhteisestä ammattialasta johtuen kaikkien Kongoon töihin lähteneiden suomalaisten sosiaalinen tausta oli luonnollisesti samankaltainen. Lähtijät olivat melko nuoria. Tiedossa olleitten lähtijöiden keski-ikä oli 31 vuotta siten, että nuorimmat olivat 20-vuotiaita ja vanhin 44-vuotias. Useimmissa tapauksissa Kongoon lähdettiin koneenkäyttäjätutkinnon suorittamista lähinnä seuranneina kolmena vuotena. Vasta valmistuneet kokivat varmasti kotimaan työnsaantivaikeudet kaikkein kipeimmin, ja poikamiesten oli helpompi lähteä kuin perheellisten. Lähtijöistä oli kuitenkin yli puolet perheellisiä siitä huolimatta, että vain harvat saattoivat ottaa perheensä mukaan. Tämä taas selittyy sillä, että toimeentulovaikeudet olivat ennen muuta juuri perheellisten ongelma.

Kysymys, johon suomalaiset lähteet eivät anna vastausta, on Kongossa työskennelleiden suomalaisten kokonaislukumäärä. Sii- tä voidaan esittää vain olettamuksia. Kun

tiedossa on runsaan kuudenkymmenen läh- teneen nimet, on varmaa, että lähtijöitä on ollut koko lailla enemmän. Arvio, joka liikkuu 100 - 150 välillä, voi osua melko lailla oikeaan. Myöskään sitä ei ole mah- dollista selvittää moniko suomalaisista kävi Kongossa useammin kuin kerran. Ehkäpä noin puolet palasi Kongoon ensimmäisen matkansa jälkeen. Ottaen huomioon, että koneenkäyttäjää valmistui vuosina 1891-1917 vajaat parituhatta, on ehkä viitisen prosenttia koneenkäyttäjistä käynyt etsimässä onneaan Kongosta. Toiset pääsivät siitä jonkin verran osallisiksi, mutta monet menettivät Afrikan auringon alla tervey- tensä, eräät henkensäkin.

Lähteistä

Kongoon lähteneitä koneenkäyttäjää koskeva suo- malainen lähdeaineisto on perin kapea. Kongon- kävijät eivät ole kirjoittaneet muistelmia Kongon- ajoiltaan, ja lehdissä julkaistut artikkelit ovat lähes poikkeuksetta koneenkäyttäjien kotimaahan- sa lähettämiä kirjeitä. Jonkin verran kirjeitä ja postikortteja on myös löytynyt Kongon-kävi- jöiden omaisten hallusta. Eräiden Kongossa käy- neiden omaisia oli mahdollista löytää lähinnä Tampereella ja Turussa julkaistujen vetoomusten avulla. Jonkin verran on ollut mahdollista kir- jeenvaihdon avulla tarkistaa suomalaisten Kon- gon-kävijöiden henkilötietoja Brysselissä sijaitsevan Belgian merentakaisten alueiden akatemian asia- kirjoista. Myöskin lukuisat Suomen kirkkoher- ranvirastot ovat olleet avuksi henkilötietojen kartoittamisessa. Muut pääasialliset lähteet ovat seuraavat:

- Aikakauslehti Koneenkäyttäjille ja Veturi- miehille Suomessa 11/1907, 11/1908, 1/1909, 7/1909, 5/1911, 3-5/1913, 2/1915, 6/1916 ja 10/1916.
- Asetus matkustaja-höyrylaivoista n:o 13/1890.
- Lääninhallitusten passiluettelot 1895-1925.
- Aleksander Mäntynen Kongon-päiväkirja vuo- silta 1921-23 Veikko Mäntynen hallussa Pirkka- lassa.
- Suomen tilastollinen vuosikirja (koneenkäyt- täjätutkinnon suorittaneet 1891-1917).
- Uusi Aura 16.3.1929.
- Åbo Underrättelser 24.1.1914.

Haastatellut henkilöt:

- pormestari Nils V. Andersson, Pietarsaari
- ylikonemestari Pentti Laihia, Tampere
- liikkeenharjoittaja Veikko Mäntynen, Pirkkala
- edustaja Åke Pehrsson, Turku
- opettaja Irja Perälä, Kuru
- rouva Kirsti Rantanen, Tampere
- mainoshoitaja Viljo Riitto, Turku
- kirjanpitäjä Helmi Rinne, Tampere
- rouva Lyyli Takasalo ja rouva Ulla Leimu, Tampere.

SUMMARY

In the 1890s, Belgian authorities began to hire Finnish engineers and machinists, among others, for service on Congo river boats and to work in engine repair shops in the Belgian Congo. Owing to the unemployment prevailing in Finland and lured by the promise of high wages, several dozen, perhaps well over a hundred, machine and engine operators migrated from this country to the Congo in the early decades of the present century. They worked for periods of two or three years, between which they were transported back home for reasons of health. Their employers held out to them the promise of a pension after nine years of service in the Congo. Few of these workers, however, were able to hold out under the African conditions for the stretch entitling them to the pension. The difficulties were a combination of poor working conditions and tropical diseases. A few dozen Finns succumbed in the Belgian Congo to diseases and accidents.

The Finns served mainly as engineers on the river boats operating between Leopoldville and Stanleyville. In addition, they sailed also on tributaries of the Congo and worked in shipyards and in locomotive assembly plants. It was not until the 1920s, when the number of departures for Africa had already declined considerably, a few Finnish sea captains took charge of ships plying the waters of the Congo. The families of a few of the Finnish engine operators actually emigrated to the Belgian Congo in the 1920s. And at least two Finnish brothers opened up their own business down there.

More than half the Finns who took jobs in the Belgian Congo had families to support. They averaged about 30 years in age. The majority of them came from communities with an educational institution that trained engine operators. Among these places were the cities of Turku, Helsinki, Tampere, Viipuri and Oulu. A high proportion of those accepting jobs in the Belgian Congo had served in the Finnish merchant marine before their departure.

**MATKAILU
JA
KULJETUS OY**

TURKU
puh. 16222 tai 11242

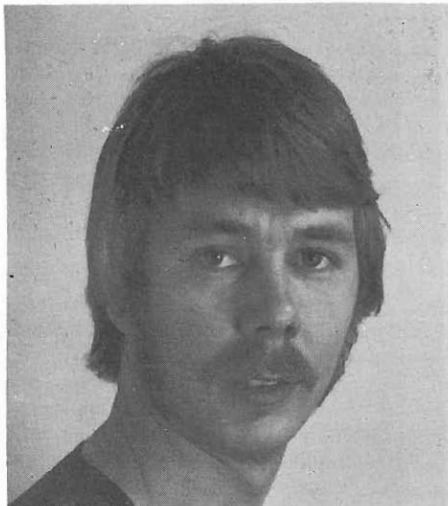
HACKLIN – YHTIÖT
PORI

OY LARS KROGIUS AB
PORI

Kai Lindström
VTM, Turun yliopisto, Sos.pol.

Ismo Söderling
VTK, Turun yliopisto, Sos.pol.

OM PROBLEMEN FÖR DE UNGA SOM FLYTTAT FRÅN LANDSBYGDEN TILL STÄDERNA

Det Nordiska Ungdomsseminariet anordnades 24.7.1979 under Keski-Pohjanmaan Nuorisoviikko i Gamlakarleby.

Kai Lindström och Ismo Söderling deltog där representare av Migrationsinstitutet och framställde där följande inledning.

BAKGRUND

Flyttningen inom landet kan indelas i flyttningsrörelsen inom och mellan kommunerna. I det följande granskas flyttningen mellan kommunerna och speciellt de ungas flyttning från landskommunerna till städerna. Med begreppet ung i denna framställning avses 15-24-åriga personer.

I det följande granskas problemen för de unga som flyttat från landskommunerna till städerna. Det bör dock poängteras,

att alla som flyttat har problem, sålunda också t.ex. de som flyttat från en landskommun till en annan.

Flyttningsrörelsens regionala variationer anses i huvudsak vara en följd av näringslivets tillbakagång eller inskränkning på en viss ort och dess expansion inom ett annat område. Näringslivets tillbakagång åstadkommer ett tryck och utvidgningsbehov, varför flyttningsrörelsen i stor utsträckning gäller arbetskraftens förflyttning i enlighet med näringslivets krav. I takt med industrialiseringen har flyttningen inom Finland ökat såväl numerärt som proportionellt. På detta har speciellt inverkat ändringarna i näringsstrukturen, den ökade medvetenheten om möjligheterna utom den egna boningsorten, ökningen i fråga om skolgång och studier, de förbättrade kommunikationerna

och överlag inskränkningen av flyttningsrörelsens ekonomiska hinder. Mikkola (1973, 9-10) betonar speciellt flyttningsbenägenhetens beroende av andra än till näringslivets ändringar anslutande faktorer. Sålunda inverkar enligt dennes mening människornas mänskliga egenskaper och andra mellankommande faktorer (t.ex. utbildning, attityder, boendemiljö) på flyttningsrörelsens livaktighet och riktning.

Helt generellt kan man säga, att antalet flyttande i vårt land ökade jämnt under 1950-talet, på 1960-talet var det nästan konstant, medan antalet under detta årtionde klart sjunkit fr.o.m. år 1974

Granskas de som flyttat från en kommun till en annan, kan man konstatera att flyttningsrörelsen från landskommunerna till städerna klart avtagit under granskningsperioden. Följande uppställning ger en bild av denna utveckling.

De som flyttat från landskommuner till städer av samtliga som flyttat:
år 0/0

år	0/0
1951	26.0
1960	32.5
1970	31.5
1975	25.5
1978	25.5

Granskas de som flyttat från en kommun till en annan enligt åldersgrupp, presenterar de unga eller 15-24-åringarna den största gruppen. Detta framgår närmare i följande uppställning:

De ungas antal av samtliga som flyttat:
år 0/0

år	0/0
1951	24.0
1960	28.0
1970	36.0
1975	34.0
1978	32.0

PROBLEMEN I ANSLUTNING TILL FLYTTNINGEN

Problemen granskas främst i förhållande till arbetet, boendet, utbildningen och trivseln (vantrivseln). Det bör observeras, att ehuru varje problem granskas separat, är de antagligen i många fall förknippade till en enda synnerligen komplicerad helhet.

Utbildning och arbete

De unga som flyttat från landsbygden är helt tydligt sämre utbildade än de som flyttat från städer; enligt Huuhtanen ägde av unga som flyttat från landskommunerna 28 % (av stadsborna 15 %) endast utbildning av grundnivå, medan motsvarande tal för utbildningen av högre nivå 12 % respektive 27 %. Enligt Huuhtanen kan de från landsbygden inflyttades lägre utbildningsnivå även delvis tolkas bero på åldersdifferenserna: de från landskommunerna inflyttade är yngre och har således inte hunnit disponera lika lång tid för utbildning som de, vilka flyttat från städer. Till detta ansluter sig även landsbygdens klart mindre utbud på utbildningsmöjligheter.

Utbildningen hos dem som flyttat återspeglar sig även tydligt i deras yrke. Av från landsbygden inflyttade som varit i industrins tjänst, utförde 2/3 alltjämt industriellt arbete (som montörer, processövervakare osv.) efter flyttningen, medan av unga som flyttat från städer under hälften alltjämt var i sagda arbete. De som kommit från städer har å sin sida oftare anställts för förmanna- och planeringsuppgifter (som t.ex. arbetsledare, tekniker, ingenjörer). De som för första gången flyttat från landsbygden, visade sig helt tydligt oftare bli

anställda inom serviceyrken (berör främst flickor); sålunda blev den första arbetsplatsen inom serviceyrkena för oskolade unga som flyttat från landsbygden i huvudsak hembiträdes- och barbiträdesarbete. (Huuhtanen 1975, 69-71)

I det föregående konstaterades redan att de unga som flyttat från landskommuner hade sämre utbildning än de som flyttat från städer. Sålunda kan man med fog anta, att ungdomsarbetslösheten är speciellt svår i fråga om unga som flyttat från landsbygden till städerna (antagandet baserar sig på den uppgiften, att arbetslösheten är störst för de utbildade ungas del).

De ungas arbetslöshet är t.o.m. tredubbel i jämförelse med den genomsnittliga arbetslöshetsnivån. Speciellt har den ekonomiska depressionen förvärrat situationen i detta avseende; några nya arbetstagare anställs icke och om det blir fråga om permitteringar, får de gå först som anställdt senast (ofta unga). De från landskommunerna inflyttades situation förvärras ytterligare av att de ofta för stadsförhållandets del

- saknar arbetspraktik och utbildning
- icke äger en skolning som motsvarar arbetskraftens behov
- och därtill har de anpassningssvårigheter beroende på ändringarna i levnadsmiljön

Boende

Emedan huvuddelen av de unga som flyttat till städerna är unga och de flesta ogifta och sålunda bildar enpersonshushåll, har detta medfört ett tryck på småbostadsbeståndet. Bristen på lämpliga hyresbostäder har speciellt på orter med stor inflyttning lett till ett vidlyftigt underhyresgästsystem. Den undersökning som i Helsingfors gjorts om ungdomens bostadsförhållanden, utvisade att 60 % av de unga som flyttat till staden bodde som underhyresgäster. Generellt har man dock kunnat konstatera

att boendet som underhyresgäst icke kan anses vara en socialt tillfredsställande boendeform, bl.a. därför att boendeskyddet är relativt svagt. De ungdoms- och bostadshotell som under de senaste åren i viss mån uppförts, kan inte anses vara så lyckade lösningar i det avseendet att de unga genom dessa skiljs åt från den övriga befolknings- och socialstrukturen till en ensidig miljö. Många unga som flyttat från landsbygden till städerna bor också i genomgångsbostäder och kollektivinkvarteringar. Dessa boendeformer har på grund av boendets tillfälliga natur, de långa avstånden till hemorten och avsaknaden av privat boende m.fl. avvisidor, medfört många ekonomiska, sociala och mentalhygieniska problem.

Sociala relationer

De sociala relationerna till det omgivande samfundet har för landskommunernas unga klart försämrats efter flyttningen. Enligt Huuhtanens utredning meddelade 2/3 av de unga som flyttat in till städer, att deras vänskapskrets var mindre nu än före flyttningen. I detta avseende är speciellt de unga kvinnorna från landsbygden i en svår situation.

Minskningen i fråga om hobbyverksamheten stod i samband med det minskade antalet vänner. Huuhtanen konstaterade sammanfattningsvis, att de vilkas utgångspunkt varit bättre även senare är i en bättre ställning än de vilka utgått från en sämre ställning (med samhällsställningen som mått). (Huuhtanen 1975, 89)

Nedan granskas sammanfattningsvis vissa förslag för att eventuellt förbättra situationen för de unga som flyttat in från landsbygden:

Arbete:

- Sysselsättandet av de unga bör utvidgas. Sysselsättningen bör utvidgas så, att de unga inte behöver flytta bort från sin hemort emot sin egen vilja.

- Den tillfälliga prägeln i fråga om sysselsättandet av unga bör elimineras.

Boende:

- Utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet bör effektiveras.
- Kommunernas informationsverksamhet i anslutning till boendet bör effektiveras
- Bostadslåne- och finansieringssystemet bör utvecklas (vad speciellt gäller skaffandet av den första bostaden)
- Utvidgande av bostadsstödssystemet, så att det även omfattar ensamstående, arbetande unga med små inkomster
- Utvidgande av halvkommunal bostadsproduktion.

Utbildning:

- De unga bör garanteras en arbetsplats som motsvarar utbildningen
- Alla bör garanteras möjligheter för vidareutbildning (härtill ansluter sig på ett väsentligt sätt frågan om att kunna utveckla landsbygdens skolningsutbud till samma nivå som övrigt skolningsutbud).

Anpassning:

- Utvidgande av möjligheterna för den hobbyverksamhet som ansluter sig till den allmänna trivselen. Detta kan förverkligas genom att den fysiska omgivningen utvecklas (t.ex. hobbyutrymmen) och informationen effektiveras.
- Samtliga unga borde få motsvarande rabatter på de allmänna kollektivtrafikmedlen som studerandena får vid hembesök.

KÄLLSKRIFTER:

Huhtanen, P. (1975) Muuttajan muotokuva ja sopeutumisen (Porträtt av den som flyttar och dennes anpassning). Arbetskräftsministeriet, Planeringsavdelningens duplicerade undersökningar nr 11.

Mikkola, K. (1973) Maassamuutto ja pohjoismaiden muuttoliike vuonna 1970 (Flyttning inom landet och nordisk flyttningsrörelse år 1970). Statistikcentralens undersökningar Nr 22.

SUMMARY

In this article, attention was drawn to the problems of young people who had moved from rural communities to towns and cities. By young people are meant in this connection persons between the ages of 15 and 24 years.

As background information about the migratory movement, it should be mentioned that the number of migrants increased steadily in Finland during the 1950s, remained nearly unchanged in the 1960s, and decreased sharply in the current decade, starting in 1974. The proportion of migrants moving from rural to urban communities has diminished perceptibly, taking the volume of immigration as a whole, during the decade of the 'seventies. When the migratory movement of people from one municipality to another is considered by age groups, young people are seen to from the largest group. In 1978, for example, about one-third of all the migrants belonged to the 15-24-year-old age group.

The problems of the young people moving from country to town are clearly connected with work, housing, education and discontent. These matters are considered briefly in the following.

As regards education, the problem is that young people moving out of the country into town have received only a little education. This is due partly to the limited educational opportunities available in rural areas and partly to the fact that the young people leaving their rural homes have not yet had time to acquire a good education. The low educational level of the migrants is connected, again, with the fact that unemployment is especially serious among the young people who have moved from rural to urban communities.

As regards housing, one of the biggest problems is the shortage of suitable apartments for rent and the consequent high frequency of subletting and living in rooming houses and dormitories with a minimum of privacy.

As a consequence of migration, the social relations of young people within the surrounding community often deteriorate. The general lessening of social activities reflects a loosening of personal relationships. In the long run, the consequence is liable to be a variety of disorganization phenomena.

Migration research and theories

with special reference to Western Europe

MERVI GUSTAFSSON
M.A., University of Tampere,
assistant in the Tampere
Peace Research Institute

PREFACE

The aim of this paper is to make a general survey of migration research and theories carried out and developed by scientists and scholars in different fields. I discuss research and theories concerned with internal and international migration of population. In the latter type of migration one can further distinguish the 'traditional' intercontinental migration of population and the more recent type of labour migration on a temporary x) basis. The phenomenon of immigrant labour force, the use of foreign workers, is particularly typical of Western European countries. And because I am working with this problem - especially with the case of European Community - I will try in this paper to formulate a starting point for a theoretical framework for the analysis of the mecha-

x) temporary in the sense that there exist continuous in- and out- flows of workers between the emigration and immigration countries, and the workers do not usually intend to acquire the citizenship of the recipient country. Böhning has, however, formulated a model which describes, besides how the migration flow starting from some areas of a country of departure gradually turns into chain migration extending to the whole area of the emigration country and different

1. FACTUAL SURVEY

nism of foreign labour force in the Community.

'Migration' has been defined as 'population movements from one state to another' or as 'all population movements from one country to another with the aim of settling down in a foreign country for a longer, undefined time'. The term 'migration' indicates voluntary displacement from one country to another and does not refer to populations forcibly removed or transferred by treaty. 'Immigration' is the movement viewed from the receiving state, while population movements out of a country are called 'emigrations'.¹

Wiman defines the international migration of labour force as the migration of labour force on its own initiative from

segments of the population (a self-feeding mechanism), also tells how originally 'target' workers become more often permanent immigrants and some of them integrate into the society of the receiving country. (W.R. Böhning, *The Migration of Workers in the United Kingdom and the European Community*. Birkenhead 1972, pp. 54-71.) - This process cannot, however, develop independently and freely because of, for example, immigrant states' interventions by agreements, restrictions etc.

one country to another with the aim of working in the country of arrival a relatively long time (at least one year). Persons who have been working abroad a relatively long time as citizens of a foreign country can be called immigrant labour force.²

Researchers studying international labour migration will, however, encounter some concrete and definitional problems. Statistical criteria used by different emigration and immigration countries are varying considerably which makes comparing quite difficult. Such terms as 'foreign workers', 'immigrant workers', 'immigrant labour force', 'ausländische Arbeitskräfte', 'les travailleurs immigrés' mean different kind of workers in different countries. Sometimes seasonal workers and frontier workers have - in addition to permanent workers - been included in statistics and sometimes not.

Another difficulty is the time dimension: what is the 'longer' stay of the 'relatively long' stay that gives a right to speak of permanent immigrants. The United Nations has accepted the above-mentioned time limit of one year. Some researchers have disregarded time and used the registration instead. However, also criteria for foreign workers to become registered as immigrant or emigrant workers are varying country by country, so the implementation of this criteria is not unambiguous either. Despite, a large number of illegal immigrants, the so-called black labour force, in recipient countries, would be totally omitted according to this criteria. Hence, the numbers of foreign workers in Western European countries are varying source by source. These statistical difficulties turn out, however, to be minor ones if we consider the problem of foreign labour force as a wider economic and political phenomenon and problem. Then these numerical discrepancies are not so important.

Especially the latter half of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century were marked by heavy population migrations from Europe to

other continents. After the Second World War a strong European emigration was directed mostly towards North America: between 1946 and 1957 some 6.6 million persons migrated to the United States and Canada. From the end of the 1950's inter-continental migrations have constantly reduced, and immigrants, especially those from the Mediterranean basin and North Africa, have migrated mainly to Western European countries. From 1960 to 1970 more than 17 million Europeans emigrated from their countries. The majority of them, more than 13.5 million, went to other European countries.³

Table 1 shows the numbers of immigrant workers in the member states of the European Economic Community, Austria, Sweden and Switzerland by different nationalities in 1975.⁴ Well over half of all migrant workers come from Southern European countries - almost 3.7 million out of 6.4 million - and more than one-tenth from North African states. The biggest single nationality are Italians, followed by Turks and Yugoslavs. Migration flows of labour force from less developed countries to industrialized Western European states have from the 1950's increased considerably at the same time as migration between these advanced countries has decreased. Of the foreign labour force in the European Economic Community workers from the so-called third countries formed some 45 per cent in 1962 but as much as 74 per cent in 1975.⁵

Western European immigration countries have recruited foreign workers each mainly from certain countries. In 1974 almost half of the migrant workers in the Federal Republic of Germany were Turks and Yugoslavs. In France Algerians and Portuguese formed more than 40 per cent of the foreign labour force, in Belgium they

Table 1. Migrant workers in Europe by countries of origin and destination, December 1975

Country of origin	Country of destination							Total		
	Belgium	Denmark ¹	France	FRG	Ireland ²	Italy ³	Luxemburg		Netherlands	UK
Algeria	3000	180	420000	2000					500	
Austria				78000						
Finland										
Greece	8000	450	5000	212000		1000		2000	2500	
Italy	85000		210000	318000	200		10700	10000	56500	
Morocco	60000	820	165000	18000				28000	1000	
Portugal	3000	200	430000	70000		1500	12500	5000	4000	
Spain	30000	700	250000	132000		2300	1900	18000	15500	
Tunisia		80	90000	15000				1000		
Turkey	10000	5640	35000	582000		380		38000	1500	
Yugoslavia	3000	4630	60000	436000		4350	600	10000	3500	
Other	76000	28425	235000	328000	1700	49500	21100	104000	690000	
Total	278000	41125	1900000	2171000	1900	59030	46800	216000	775000	
Country of origin	Country of destination							Total		
	Austria	Sweden	Switzerland							
Algeria		200						425700		
Austria			21000					99000		
Finland		103000						103000		
Greece		8000						238950		
Italy	2000	2500	281000					975900		
Morocco		500						273320		
Portugal		1000	4000					531200		
Spain		2000	72000					524400		
Tunisia		200						106280		
Turkey	26200	4000	16000					718720		
Yugoslavia	136000	23000	24000					705080		
Other	21000	60000	135000					1749725		
Total	185000	204000	553000 ⁴					6430855		

1 1.1.1975; frontier workers and workers from Scandinavia not included. 2 1975; United Kingdom nationals not included; number of work permits delivered in 1975. 3 annual average 1975; frontier workers not included. 4 seasonal and frontier workers (over 250000) not included.

were Italians and Moroccans, in Luxembourg Italians and Portuguese, and in Sweden Finns. Workers from Italy formed more than one half of foreign workers in Switzerland, while in the Netherlands they had come from the Antilles and Surinam. As much as three-quarters of the immigrant labour force in Austria were Yugoslavs.

In the United Kingdom immigrants from the former Commonwealth (Pakistan and the Caribbean areas) were the majority.⁶

Table 2 indicates the division of foreign labour force of the European Economic Community by the country of departure in 1975.

Table 2. Migrant workers in the EEC by country of origin in 1975.

Member countries		Non-member countries	
Italy	705 000	Turkey	610 000
Ireland	455 000	Portugal	574 000
FRG	132 000	Yugoslavia	490 000
France	94 000	Spain	474 000
Netherlands	85 000	Algeria	445 000
Belgium	70 000	Greece	260 000
United Kingdom	52 000	Morocco	191 000
Danmark	7 000	Tunisia	83 000
Luxembourg	5 200	Other	1 365 000
Total	1 605 000	Total	4 492 000
per cent	26	per cent	74

Source: Main-d'oeuvre étrangère occupée dans les Etats membres répartie par nationalité, *op. cit.*, 1976.

2. CLASSICAL AND NEO-CLASSICAL MODELS ON THE PROVISION AND MIGRATION OF LABOUR

According to classical economists, Adam Smith and David Ricardo, a natural, demographic mechanism ensured the provision of additional labour. Ricardo wrote that '... if the increase of capital be gradual and constant, the demand for labour may give a continued stimulus to an increase in people'.⁷ According to Adam Smith, 'The demand for men, like for any other commodity, necessarily regulates the production of men; quickens it when it goes too slow, and stops it when it advances too fast'.⁸ This regulation Smith considered to be ensured by natural changes in the population growth, which was for its part regulated by the changes in the level of wages. When the scarcity of labour force

occured, i.e. when the demand for workers exceeded the supply, market forces would raise the wage level and hence improve the standard of living which would then result in growing supply of labour. Market mechanism and the competition between workers for employment were then hindering the wage level from growing too fast. Also the increase in the productivity of labour was compensating a rise in the price of the labour power: less labour would be required to produce the same amount of commodities.

The development and characteristic features of capitalism have, however, until now resulted in a situation where the demographic mechanism described above has not been able to ensure the provision of labour for advanced, industrialized capitalist countries, but at the same time resulted in 'oversupply' of labour force and

thus severe unemployment in developing countries and backward regions of industrialized countries, too.

Internal migration and international migration - both the 'classical' overseas migration, especially at the end of the 1800's and at the beginning of the 1900's and the international migration of labour force during the past twenty years - have been studied by different scholars: sociologists, demographers, economists, political scientists etc. Especially in traditional economics migration has been explained by the law of supply and demand. The neo-classical model of the labour market is in many respects so over-simplified that it does not serve as a good starting point for macroeconomic analysis. Nevertheless, the concepts it is operating with, are useful in studying international labour migration. A number of necessary conditions which must be fulfilled before labour migration can take place between countries are namely following; first, in the country of arrival there must be demand for a certain type of labour which cannot be met by the domestic supply of labour; second, in the country of departure there must be an excess supply of labour, or the difference in the standard of living between the countries must be great enough to give rise to the emigration of labour which is already employed; and third, the institutional barriers must be small enough to allow international migration.⁹

During the recent decades the industrialized countries of Western Europe have been suffering from the scarcity of labour force especially in many low-paid, uncomfortable branches and jobs. This has resulted from the accumulation and concentration of capital in advanced countries, from a general and overall decrease in birth rates resulted from the increase in the standard of living and from ever-diminishing availability of labour force from the agricultural sector and countryside as well as from the increased level of education in these countries. It is just these low-paid, uncomfortable

jobs that have been occupied by foreign workers. Mediterranean countries have during the past decades been burdened by the excess supply of labour that has been available for fulfilling the demand of the EEC countries, Switzerland, Austria and Sweden particularly. Various Southern European and Maghreb countries have been 'sending' migrant workers in different times and in different numbers due to, for example, the cyclical trends (especially in receiving countries), unemployment rates and economic development. The difference between the standard of living in the industrialized immigration countries and in the emigration countries has been great enough in order to let the migration flows to continue according to the needs of the receivers. And as soon as the standard of living and general economic situation in the country of departure has improved and hence its domestic labour demand has also grown the migration of labour force from that country has ceased or diminished. Then new countries have been involved in the migration process, the peripheries have been widened towards the less developed countries.¹⁰

The third necessary condition has also been satisfied by recipient countries. Inside the European Community the free movement of labour has gradually been accomplished and different labour force agreements on bilateral basis have been made with a number of third countries. Also other Western European immigration countries have come to agreements with the countries of excess supply of labour. These arrangements have furthermore left the receiving countries at least to a certain extent possibilities to regulate migration flows according to their needs. In 1973, for example, the Federal Republic of Germany closed her borders to all new foreign workers from third countries as a result of the difficulties - unemployment etc. - due to the oil crisis and of the deepening of economic depression. The member countries of the

Community are also feeling anxious about the potential future flows of migrant workers from the new members of the Community – from Greece and Turkey especially – in the 1980's and 1990's. It is very obvious that the free movement of labour will not be realized – not at least to the extent it is now existing inside the European Community – in the case of these new member countries. The mechanism of the migration of labour and the present situation in the EEC will be a little more discussed later on in this paper.

3. THE PUSH AND PULL THEORY OF MIGRATION

In their migration research, sociologists have concentrated mainly on the analysis of the direction and volumes of migration flows, on the effects of migration on migrant workers at individual level and on the adaptation and integration of migrants to the new environment. For their micro-level analysis the sociopsychological frame of reference has been the most common one. The very common theory - or frame of reference - used in sociology has been the push and pull theory. Push and pull factors have served as tools in the prediction and description of the migration flows and in analyzing the subjective motives behind migration from one region or country to another. The method chosen for the study has very often been that of inquiry, but the samples have often been limited in size - because of high expenses - and hence the making of generalizations has not turned out to be very easy.

The push and pull theory dates back to E.G. Ravenstein's observations of the regularities of the migration of population. According to him the volume of migration flow is directly proportional to the amount of population in the area of arrival and inversely proportional to the distance between the areas of destination and departure. This pull model has later been

mathematized by J.Q. Steward and G.K. Zipf by adapting Newton's law (gravitation theory). Migration flows from small to larger areas can be explained mainly by two factors; firstly, by unfavourable features of the area of departure which are pushing people to move, and secondly, by favourable features of the area of destination which as if are pulling people.¹¹

E.S. Lee and S. Stouffer have also added to the model the 'intervening obstacles' - distance, migration expenses, institutional hindrances etc. - or the 'intervening opportunities' that are affecting the volume of migration flows.

Stouffer writes 'the number of persons moving over a given distance is directly proportional to the number of opportunities available over this distance, and inversely proportional to the number of intermediate geographical opportunities.' According to Lee a prospective migrant rationally evaluates the positive and negative factors and according to the decision he thus makes migrants can be divided either into so-called 'target migrants' – when the pulling factors have been decisive – and into the forced migrants - when the pushing factors have outweighed.¹²

These push and pull factors can thus be seen forming a frame of reference that consists of four groups of factors relevant to migration, namely: 1) factors associated with the area of origin, 2) factors associated with the area of destination, 3) intervening obstacles and 4) personal factors. The area of origin has factors that are pushing a person to migrate as well as factors that are pulling him to stay. The situation is the same for the area of destination. Both areas also carry factors that are indifferent to the decision to migrate. The personal factors of the potential migrant affect to a great extent to what he or she considers to be pushing, pulling or ineffectual factors. The person is not even always aware of all those factors that are affecting his decision to migrate or not to migrate. Although the number of factors affecting migration is

almost endless one can, according to Lee, usually easily recognize the most important ones.¹³

According to D.J. Bogue the push factors of migration are following:

- 1) decline in a national resource,
- 2) loss of employment,
- 3) oppressive or repressive discriminatory treatment,
- 4) alienation,
- 5) retreat from a community because it offers few or no opportunities for personal development, and
- 6) retreat from a community because of catastrophe.

The pull factors are:

- 1) superior opportunities for employment,
- 2) opportunities to earn a larger income,
- 3) opportunities to obtain desired specialized education or training,
- 4) preferable environment and living conditions,
- 5) dependency, i.e. movement of other persons to whom one is related or betrothed, and
- 6) lure of new or different activities, environment, or people.¹⁴

For sociologists the push and pull factors have served as tools in explaining the personal motives behind migration, whereas economists have mainly taken the unemployment of the country of departure as a push factor towards migration and economic situation (conjunctures) of the country of arrival as a pull factor. Kari Hietala, for example, has used the following emigration function for explaining the emigration from Finland to Sweden:¹⁵

$$M = F(D_L^R - S_L^R, W^R - W^S, D_L^S - S_L^S)$$

where

M = the amount of emigration from a sending to a receiving country per time unit

D_L^R = the demand of labour in a receiving country

S_L^R = the supply of labour in a receiving country

W^R = the standard of living (welfare) in a receiving country
 W^S = the standard of living in a sending country
 D_L^S = the demand of labour in a sending country
 S_L^S = the supply of labour in a sending country

Here the emigration from a sending country depends on excess demand for labour in a receiving country ($D_L^R - S_L^R > 0$) which is a pull factor, on unemployment in a sending country ($D_L^S - S_L^S < 0$) which is a push factor and on the difference in the standard of living between the two countries ($W^R - W^S > 0$) which is a push and pull factor.

The emigration function described above holds if

- 1) the labour market is perfect in the sense that labour is homogenous and sufficiently mobile,
- 2) the standard of living is one-dimensional,
- 3) the emigrants are rational, have perfect knowledge and try to maximize their welfare as measured by the standard of living,
- 4) the explanatory variables vary sufficiently, i.e. they are not fixed or structural,
- 5) emigration is sufficiently free and unhindered.

Many explanatory models have been designed on the basis of supply, demand and price of labour input. The results of the tests of different models have varied, within a given country, according to age groups, periods of time and regions. And, of course, the phenomenon is even more complex when one has to study migration at international level.¹⁶ Kindelberger's model, for example, is based on the scrutiny of the mutual dependences between the supply and the demand of labour and the wage level.

I am sharing the opinion of those researchers who consider that by using

the push and pull theory and models one cannot 'explain' the migration phenomenon. The concepts of push and pull contain only such elements a researcher wants to give to them. With these concepts one cannot distinguish the phenomena of macro level from those of micro level.

4. MIGRANT WORKERS AS INDUSTRIAL RESERVE ARMY: A STARTING POINT FOR A GENERAL MIGRATION THEORY IN LATE CAPITALISM

The models constructed on push and pull factor are static in the sense that they are not able to analyze the economic process that is giving rise to migration. These models take the prevailing economic situation as given but not as from its grounds continuously changing one. In order to be a 'good' theory or model, a migration theory must take into account both economic development (and its changes), social relationships within whose framework the economic phenomena take place, political factors, and demographic factors and their relation to the given economic conditions. The migration theory must be derived from and based on comprehensive social theory.

A useful and good starting point for the construction of this kind of theory I consider to be the nature of migrant labour force as an industrial reserve army, i.e. its position as relative surplus-population. This reserve army is composed of workers redundant in relation to the rate of accumulation and the composition of capital. The generation and functions of the reserve army of labour in the development process of capitalism were revealed by Karl Marx.

The relative surplus-population is a result of the capitalist accumulation but at the same time a precondition for capitalist mode of production because it is making possible the continuous accumulation of capital. Marx argued that 'if a surplus labouring population is a necessary product

of accumulation or of the development of wealth on a capitalist basis, this surplus-population becomes, conversely, the lever of capitalist accumulation, and, a condition of existence of the capitalist mode of production.' The promotion of the accumulation of capital is possible only by taking new labour force into the production process. This accumulation of capital is a precondition for the extension of production and for the implementation of new production technology. The implementation and adaptation of this new production technology is for its part resulting in unemployment in some part of labour force. This army of unemployed is forming a reserve which can be directed by capitalists to the sectors where workers are needed. Industrial reserve army of labour is very flexible: it is especially needed in certain boom periods but when the depression is threatening it can be removed from labour market.¹⁷

Besides assuring the supply of a flexible labour force easily mobilizable according to the changing needs of capital expansion the surplus-population is helping to keep wages at a level that does not interfere with the expansion of capital, i.e. guaranteeing that the required additional labour is incorporated into the employed labour force without substantially altering the wage level. The mechanism of the reserve army of labour is nowadays working more extensively than in the days of Marx. The maintenance of industrial reserve army of labour has become much more difficult particularly in advanced Western European countries. So gradually the mechanism has extended over national borders and new peripheries have been involved.¹⁸

The use of immigrant workers in Europe is not, however, a phenomenon typical of the last two-three decades only. As early as at the end of the last century England, France and Germany, among others, were trusting on foreign workers. The development described and predicted by Lenin

has proved to be true in the twentieth century Europe. According to him one of the characteristics of imperialism is the decrease of immigration from other imperialist countries and the increase of it from more backward countries with lower wage levels. And this is the earlier mentioned trend of development inside the European Community. Internal migration flows of labour force in the Community as well as the supply of labour from those countries where the economic development has accelerated - Italy, Spain, Greece - have been diminishing. The bulk of immigrant workers into the European Community has during the past years originated from Portugal, Turkey, Yugoslavia and North African states - Algeria, Morocco and Tunisia. The peripheries supplying labour force have been widened into the countries of Black Africa as well.¹⁹ An interesting feature of the past few years has been the turn of migration flows to a new center with capital accumulation, namely to oil-producing Arab states at the same time as the EEC has closed its borders from newcomers because of economic depression.

Marios Nikolinakos has drafted a general theory of migration in late capitalism which I consider to be a very valuable and fruitful presentation, reasoning for future migration research.²⁰ From the starting point and the frame of reference he has chosen it is possible to explain and tackle this wide and complex problem. In the coming last pages I will to a great extent rely on the facts and reasoning presented by him.

I am sharing the opinion of Nikolinakos that one cannot demand a theory to cover the entire multiplicity of situations at any point of time. A theory can point out the dynamic of the system, the direction in which it is moving and the laws of this dynamic. In order to be able to construct a theory of labour migration in the European Community or in Western Europe, that is to 'explain' the dynamic and mechanism of the use of foreign labour force, we must

view the phenomenon as an individual and class one, as an economic and political one, we must deal with factors both in the countries of origin as well as in the recipient ones, we must take into account demographic, sociological and socio-psychological components, i.e. we must make the analysis both on the macro-level and micro-level.

I have already earlier in this paper mentioned some of the structural problems and characteristics of late capitalism in Western Europe, which have caused labour migration since the Second World War. These are demographic developments and the accumulation of capital and the related increase in demand for manpower.

After the Second World War Western Europe experienced a rapid economic growth marked by technical progress and the increasing importance of foreign demand. The structural changes resulting from that were accumulation of capital and the increase in the organic composition of capital. This was made possible by the expansion of the market (internal market through wage increases, reduction of custom duties through the EEC, increased foreign trade). The demand for qualified workers increased and was satisfied by the supply from native labour force. This resulted in a change in the structure of the labour market and in a shortage of workers in low-qualified, low-paid jobs. This gap has been filled by the import of foreign workers which have thus acted as a reserve army of labour force for Western European countries.

The task of this reserve army of labour was then to secure the growth and the standard of living, to make possible the realization of capital and to save the system. So the import of labour force made possible the accumulation of capital in metropolitan countries as Marx had described the development, and facilitated the need of exporting capital. The import of foreign workers made possible for the Western European countries to select as object countries of capital export those ones that guaranteed

the minimal risk and a comparatively high profit. A state has had to take the role of regulator and planner in the service of capital in order to save the system from profound structural changes.

Without further analyzing the structures of developing countries inherited from the colonial period I content myself only with mentioning that the export of relative surplus of labour force from developing emigration countries is for its part retaining the international division of labour on an unequal basis, and at the same time acting as a system stabiliser for emigration countries, too. When a number of emigration countries are more closely integrated into the economic system and area of Western Europe - and with formal agreements especially into the European Community - their development will follow that of advanced industrialized countries in the sense that they also start suffering labour shortages. Then new countries are involved in migration process, and some of the former emigration countries join the group of immigrant countries.

Against the background I have tried to present above we must analyse the 'gains' and 'losses' of emigration and immigration both on individual, class and international level: migration as a relief for unemployment and as a means of acquiring profession or a better standard of living, remittances of emigrant workers as a source of foreign currency and as a compensator of the deficit in the balance-of-payments, social costs for the immigration countries from putting up an infrastructure for foreign workers etc.

While analyzing the gains and losses of migration for emigration and immigration countries we must keep in mind the internationalisation of the accumulation of capital and of the labour, the international character of capitalism of today. That is why the phenomenon of migration must be seen, except on individual and country level, also as a class phenomenon, i.e. one has to realize the class character of migration

This holds implicitly the notion that in analyzing international migration and in constructing the general theory of migration it is not right to make a distinction between indigenous and foreign workers. Nor it is very important where - from which particular country - the foreign labour force is coming from.

TIIVISTELMÄ

Väestön muuttoliikettä koskevan tutkimuksen perusteorioina voidaan pitää klassista ja neoklassisia malleja, työntö ja veto-teoriaa ja marxilaista teoriaa. Mikä on niiden selitysvaikutus tutkittaessa teollistuneisiin Länsi-Euroopan maihin suuntautunutta työvoiman muuttoliikettä toisen maailmansodan jälkeisenä kautena?

1970-luvun puolivälissä Länsi-Euroopassa työskenteli n. 6,4 milj. ulkomaista työlläistä suurimpien kansallisuusryhmien ollessa italialaiset, turkkilaiset, portugalilaiset ja jugoslaavit. Työlläisten muuttoliike on sitten 1950-luvun kehittyneistä Länsi-Euroopan maista on kasvanut huomattavasti kun sitä vastoin kehittyneiden maiden välinen muuttoliike on samanaikaisesti heikentynyt. Aivan viime vuosina on myös ensin mainittu muuttoliike heikentynyt ulkomaista työvoimaa käyttävien maiden ryhdyttyä rajoittamaan uusien siirtotyöläisten maahantuloa lamasta aiheutuneen työttömyyden vuoksi.

Klassisten taloustieteilijöiden Adam Smithin ja David Ricardon mukaan luonnollinen, demografinen mekanismi turvaa lisätyövoiman tarjonnan. Kapitalismin kehitys on kuitenkin osoittanut tämän oletuksen paikkansapitämättömyyden. Neoklassinen työmarkkinamalli on osoittautunut monessa suhteessa liian ylimalkaiseksi ja yksinkertaistetuksi käydäkseen makrotaloudellisen analyysin pohjaksi.

Työntö ja veto -teoria on varsinkin sosiologiin yleisesti käyttämä muuttoliiketutkimusten viitekehys. Tämä teoria perustuu Ravensteinin havaintoihin väestön muuton säännönmukaisuuksista: muuttoliikkeen volyymi on suoraan verrannollinen saapumisalueen väestön määrään ja kääntäen verrannollinen lähtö- ja saapumisalueen väliseen etäisyyteen. Työntö ja veto -teorian ovat myöhemmin matemaattisesti Steward ja Zipf. Lee ja Stouffer ovat lisänneet malliin 'väliintulevat esteet' ja 'väliintulevat mahdollisuudet'.

Työnnön ja vedon mallit ovat luonteeltaan staattisia, sillä niiden avulla ei voida analysoida sitä taloudellista prosessia, joka synnyttää muuttoliikkeen. Käyttökelpoisen ja hyvän lähtökohdan myöhäiskapitalismin ajan yleisen muuttoliiketeorian rakentamiselle tarjoaa konseptio siirtotyövoimasta teollisena vara-armeijana, ts. sen asema suhteellisena liikkaväestönä. Tämän vara-armeijan synnyn ja tehtävät kapitalismin kehitysprosessissa paljasti ensimmäiseksi Karl Marx. Suhteellinen liikkaväestö on kapitalistisen kasautumisen tulos samalla kun se on kapitalistisen tuotantotavan ehto, koska se mahdollistaa jatkuvan pääoman kasautumisen. Teollisen vara-armeijan toimintamekanismi on vähitellen laajentunut yli valtiollisten rajojen, ts. siitä on tullut kansainvälinen ilmiö.

Nikolinakosin hahmottelema myöhäiskapitalismin ajan yleinen muuttoliiketeoria pyrkii selittämään ulkomaisen työvoiman käytön dynamiikkaa ja mekanismeita juuri em. konseptiosta käsin erittelemällä siirtotyövoiman asemaa kehittyneiden Länsi-Euroopan maiden teollisena vara-armeijana. Länsi-Euroopan sodan jälkeen kokema nopea taloudellinen kasvu sekä tämän kasvun synnyttämät rakenteelliset muutokset (esim. pääoman kasautuminen ja työmarkkinoiden rakenteen muutos) aikaansaivat tarpeen tuoda ulkomaisia työläisiä. Työvoiman vara-armeijan tehtävänä on Nikolinakosin mukaan turvata elintason kasvu, mahdollistaa pääoman realisoiminen ja pelastaa järjestelmä. Suhteellisen liikkaväestön vienti vä-

hemmän kehittyneistä maista ylläpitää osaltaan epätasa-arvoista kansainvälistä työnjakoa samalla kun se toimii järjestelmän vakauttajana myös näissä työvoimaa luovuttavissa maissa.

Notes and references

1. O.K. Kilpi, *Suomen siirtolaisuus ja 19. vuosisadan kansantalous*. Helsinki 1917, pp. 1-2; Jack C. Palno-Roy Olton, *International Relations Dictionary*. USA 1969, p. 10.
2. Ronald Wiman, Työvoiman kansainvälisen muuttoliikkeen mekanismi. Tutkimus Ruotsiin muuton syistä (The Mechanism of International Labour Migration. A Study of the Causes of Finnish Emigration to Sweden). *Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. B 9*. Helsinki 1975, pp. 22-23.
3. *Migrant Workers and their Problems*. The Economic and Social Department of the WFTU. Prague 1976, pp. 4-6.
4. Demetrios G. Papademetriou, European Labour Migration. Consequences for the Countries of Worker origin. *International Studies Quarterly*, Vol. 22, Number 3, September 1978, p. 379; *Main-d'oeuvre étrangère occupée dans les Etats membres répartie par nationalité*. *Communaute V/D/2/76 -F* (mimeo) for Denmark, Ireland and Italy.
5. *Migrant Workers and their Problems*, *op.cit.* 1976; Mervi Gustafsson, Euroopan talousyhteisön siirtotyövoima. *University of Tampere. Institute of Political Science. Research Reports*. Number 36, 1974.
6. *Migrant Workers and their Problems*, *op.cit.* 1976, pp. 6, 20.
7. David Ricardo, *The Principles of Political Economy and Taxation*. Dent Dutton, ed. 1969, quoted from Adriana Marshall, *The Import of Labour. The Case of Netherlands*. Rotterdam 1973, p. 4.
8. Adam Smith, *The Wealth of Nations*. Dent Dutton, ed. 1970, quoted from Marshall, *op.cit.*, 1973, pp. 3-4.
9. Wiman, *op.cit.*, 1975, pp. 11, 171-172.

10. Gustafsson, *op.cit.*, 1974.
11. Wiman, *op.cit.*, 1975, p. 28; Gunter Albrecht, *Soziologie der geographischen Mobilität. Zugleich ein Beitrag zur Soziologie des sozialen Wandels*. Stuttgart 1972, pp. 93-95; C.J. Jansen, Migration; a Sociological Problem, in Clifford J. Jansen (ed.), *Readings in the Sociology of Migration*. Great Britain 1970, pp. 10-14.
12. Everett S. Lee, A Theory of Migration. *Demography* 3/1966; Samuel A. Stouffer, *Social Research to Test Ideas*. New York 1962, pp. 68-112.
13. Everett S. Lee, A Theory of Migration, in J.A. Jackson (ed.), *Migration*. Cambridge 1969, pp. 285-288.
14. Donald J. Bogue, *Principles of Demography*. New York 1969, pp. 753-754.
15. Kari Hietala, The Economic Causes and Consequences, in Migration Research in Scandinavia. Proceedings of the Nordic Seminar on Migration Research held at Siikaranta, Finland on January 3-5, 1973. Edited by Altti Majava. *Ministry of Labour. Planning Division. Migration Reports No. 4*. Helsinki 1973, pp. 243-245.
16. See M. Allaya, An Attempt to Analyze the Explanatory Factors of International Emigration of Workers from the Mediterranean Countries, in Ayse Kudat and Yilmaz Özkan (eds.) *International Conference on Migrant Workers*. Wissenschaftszentrum. Berlin, June 1975, pp. 46-47.
17. Karl Marx, *Pääoma*. Kansantaloustieteen arvostelua. Ensimmäinen osa, ensimmäinen kirja. Pääoman tuotantoprosessi. Moskova 1974, pp. 565-582; Karl Marx, *Capital. A Critical Analysis of Capitalist Production*. Vol. I, Moscow, pp. 589-600.
18. Stephen Castles - Godula Kosack, The Function of Labour Immigration in Western European Capitalism. *New Left Review*, Number 73, May-June 1972, pp. 4-5.
19. Gustafsson, *op.cit.*, 1974, pp. 60-65, 164.
20. Marios Nikolinakos, Draft of a General Theory of Migration in Late Capitalism, in Kubat - Özkan, *op.cit.*, 1975, pp. 7-24.

MUISTA
SAMMON
MATKA-
VAKUUTUS!

Se on kovaa
valuuttaa niin idässä
kuin lännessäkin

© 1968 United Feature Syndicate, Inc.

SAMPO

ja matkustelet huolettomasti

Suomenkielistä järjestöllistä ja kirjallista toimintaa Ruotsissa v. 1918-1924

Aessori Arvo Yläräkkölä Stockholms Stadsbibliotek'in toimeksiannosta pitämä esitelmä Tenstan kirjastossa.

Suomalainen kirjallisuuden ja poliittisen historian tutkimus ei ole kiinnittänyt paljonkaan huomiota Ruotsissa tapahtuneeseen suomenkielisen kirjallisuuden ja järjestöelämän ilmiöihin tämän vuosisadan alkuvuosikymmeninä.

Onko tämä osoitus siitä, kuinka vähän arvostetaan niiden sukupolvien työtä, jotka ovat elinpäivänsä viettäneet Ruotsissa ja jossa heidän matkansa pää on taittunut?

VÄRMELAND SKÖNA – MITEN TÄNÄÄN?

Suomalaisten muuttoliike Ruotsiin on ikivanha asia. Ruotsin Valtionarkistossa säilytetään mm. vuodelta 1347 kuninkaallista kirjettä, jossa käsitellään veroasioita. Tunnettu esimerkiksi nimen Lösskatteberg. Siis veroton paikkakunta, jossa metsäsuomalaiset saivat nauttia verovapautta. Varsinaisena suurena muuttoliikkeeseen vaikuttaneena kuninkaallisena kirjeenä pidetään Kustaa Vaasan 20. huhtikuuta 1542 päivätyä "avointa kirjettä".

Se oli osoitettu tosin norlantilaisille, mutta vaikutti kuitenkin suureen muuttoliikkeeseen mm. Savosta. Heidän jälkeläisensä asuttivat sittemmin Värmlannin ja Taalainmaan. Kukapa ei muistaisi Värmland sköna-laulua. Näin haastelevat esi-isien henget vuosisatojen takaa ajan patinoimina. Miten on tänään?

ITSETUNTO HERÄÄ

Vaikka Iso Kirja sanookin: Joka laskee kätensä auran kurjelle, älköön taaksensa katsoko. Ei liene kuitenkaan kuolemansynti, jos mainitsen, että jo niin aikaisin kuin 1820-luvulla Upsalassa perustettiin "Suomalainen kansakunta" (osakunta). Sittemmin seurasi ensimmäinen suomalaisseura, joka perustettiin Kaarle Aksel Gottlundin toimesta helmikuun 20. päivänä 1830 Tukholmassa. Seuran nimeksi tuli "Tukhulmin suomalaiskunta". Perustamisajatuk- sen punaisena lankana oli: "tässä kaupungissa on paljon Suomalaisia, mutta ne oleskelevat yksi siellä, toinen täällä, niin kuin peipposet metsässä".

Seuraavana suomalaisseurana perustettiin Finska Gillet-niminen suomalaisseura. Seuran perustajana oli entinen suomalainen rumpalipoika Kemistä Gustaf Adolf Montgomery. Hän oli sittemmin sodan 1808-1809 jälkeen kohonnut everstin arvoon. Montgomery nimitettiin Jämtlannin ja sittemmin Västerbottenin läänin maaherraksi. Hän lienee ollut ensimmäinen suomalaissyntyinen maaherra Ruotsissa. Finska Gillet perustettiin helmikuussa 1858. Valtionarkistossa säilytettävissä Montgomeryn papereissa on merkintä Finska Gilletin tarkoituksesta. Näin hän kirjoittaa:

"Kuitenkin suomalaisilla olisi suurempi syy kuin muitten Ruotsin maakuntien jäsenillä tutustua toisiinsa ja rakkauden tuntein liittyä yhteen, sillä olemmehan kuin haaksirikkoiset, joitten on tuettava toisiamme raivoavia hyökyjä vastaan. (...) Tunemme ja omasta puolestani sen tunnustan, että kunnioitamme yhteistä, kylmää, köyhää, mutta rakasta syntymämaatamme."

Kolmas 1800 – luvun loppuvuosina perustettu suomalaisseura on Tukholman Suomalainen Seura, joka perustettiin 11. helmikuuta 1894. Tukholman suomalaisen seurakunnan kirkkoherra vastusti tosin seuran perustamista, kun häneltä tiedusteltiin "ollen hän - täällä olevien suomalaisten ylin kaitsija - puuhaa jyrkästi vastaan", kuten asiakirjoista käy selville. Perustavan kokouksen mukaan todetaan, että

"tunnustaen nykyajan tunnuslauseen veljeyden, tasa-arvoisuuden ja vapauden oikeiksi päämääriksi, toimikoon seura aina voimiensa mukaan niiden saavuttamiseksi yhteiskunnassa".

Tukholman Suomalainen Seura toimii edelleen.

MAASTAMUUTTO SUOMESTA

Virallisen tilaston mukaan vuosina 1894-1924 Suomesta muutti länteen, lähinnä Pohjois-Amerikkaan, 300 355 ihmistä, jotka pääosiltaan olivat parhaimmassa iässä ja työkuntoisinta väkeä. Maastamuuttajien mukana tulivat myös yhteiskunnalliset rien-

not. Suomenkielisiä yhdistyksiä perustettiin. Suomalainen Sosialistinen Seura Ruotsissa perustettiin 1896 ja Suomalainen Nuorisoseura näki päivänvalon 1903. Raittiusihmiset olivat asialla ja 1904 perustettiin Suomalainen Raittiusseura. Myös Suomalaiset Voimistelijat-seura perustettiin ja väliillä jo nukahtanut urheilutoiminta sai uutta intoa v. 1912 Tukholman olympialaisten ansiosta, jolloin Hannes Kolehmainen mainitaan juosseen Suomen maailmankartalle.

Maastamuuttoon vaikuttivat erityisesti vaikeat poliittiset olot Suomessa. Esimerkiksi ns. sortovuosien aikana kirjattiin korkein muuttoluku yhtenä vuotena (1902): 23 152, jonka luvun muodostivat pääasiassa nuoret miehet.

Voidaan sanoa, ettei maastamuuttajille useinkaan ollut impä heiluttamassa valkealla liinalla. Oli kuitenkin lähde. Vuodet 1909-1913 olivat väkirikkaampia. Ensimmäisen maailmansodan alettua 1914 maastamuutto Suomesta tyrehtyi ja se oli virallisen tilaston mukaan pienimmillään 1919 ollen vain 1 085, mutta seuraavana se oli jo 5 595. Näin virallisen tilaston mukaan, mutta vuodet 1918-1919 olivat paljon muuttorikkaampia, paljon suurempia. Mainittakoon vain, että Vänstergrupernas Finlandskommittén (Vasemmistoryhmien Suomen komitea) toimenpiteiden kautta yli 600 sotapakolaista muutti Neuvosto-Venäjäälle reittiä Tukholma-Tallinna-Pietari. Tätä ennen oli Ruotsin hallituksen tietien sallittu maastamuutto Wardön (Vuoreija) kautta.

KIRJALLINEN TOIMINTA

Lukiessaan lähettiläs Alexia Gripbergin raportteja maansa hallitukselle, voi helposti todeta, kuinka vakavana asiana pidetään sitä, että suomenkielistä kirjallisuutta painetaan ja sitä toimitetaan Suomeen. Merkittävää oli, että suomenkielinen painettu teksti tarkoitettuna siirtolaisille tapahtui mm. lehden kautta. Tukholman

Suomalaisen Seuran ylimääräinen kokous päätti perustaa oman lehden 12. huhtikuuta 1918. Lehden nimeksi tuli VIESTI. Aluksi sitä toimitettiin "omin voimin". Nämä omat voimat olivat K.Hautala, Mikko Hyrskymurto, E. Karelfelt (Karjalainen), Pekka Lindqvist ja Vilho Vuokko. Selostamatta pitemmälti lehden toimitustyötä, on kuitenkin paikallaan kertoa, että puna-

pakolaisina Ruotsiin saapuneet henkilöt ottivat vastuun sittemmin lehden toimitamisesta. VIESTI-lehdestä huolehtimaan valittiin Edvard Gylling, Allan Wallenius ja Lauri Letonmäki toimitusneuvostona, Gyllingin toimiessa sen puheenjohtajana. Kössi Kaatra valittiin lehden toimitus-sihteeriksi.

Tukholman Söderissä sijainnut folkethus/kansan-työväentalo oli Tukholman Suomalaisen Seuran kokoontumispaikka vuodesta 1916 lähtien 1920-luvun alkuvuosille. Siellä tiedetään vierailleen luennoitsijoina ja puhujina mm. Lauri Letonmäki, Jalo Kohonen ja Edvard Gylling. Lisäksi on kerrottu, että madame Alexandra Kollantay puhui folkethusissa ruotsinsuomalaisille.

RUNOA JA PROOSAA

Silloisten ruotsinsuomalaisten keskuudessa kiinnitettiin huomiota kirjallisuuteen. Tukholmassa toiminut Frams förlag painatti näitä suomenkielisiä painotuotteita. Näistä merkittävimmiksi muodostuivat Otto Ville Kuusisen kirja "Suomen vallankumouksen itsekritiikkiä", joka painettiin Tukholmassa, mutta jonka Ruotsin valtiollinen poliisi takavarikoi. Nimimerkillä Henkipatto julkaisi Kössi Kaatra tilityksen vuoden 1918 kansalaissodasta

"Punaiset ja valkoiset" ja omisti sen Ilmari Rantamalan muistolle. Kirja ilmestyi vuonna 1919. Kaatra kirjoitti omaelämäkertateoksen "Äiti ja poika", joka kohoa korkealle taiteelliselle tasolle. Tämä teos ilmestyi 1924. Kuuluisimman teoksensa Kaatra julkaisi 1922 nimeltä "Alhaisolauluja", teos on noussut uudelleen kirjamarkkinoille vuoden 1978 lopulla.

Toisena merkittävänä kirjallisena henkilönä tulee esiin kirjastonhoitaja Allan Wallenius, joka toimi ns. punaisen hallituksen asiainhoitajana (chargé d'affaires)

Tukholmassa. Allan Walleniuksen kohdalla kansalaissota muodostui veljessodaksi, sillä hänen veljensä oli jääkärikapteeni, joka kaatui Raudun taistelussa. Mainittakoon tässä yhteydessä se, että myös Yrjö Sirolan ja Kullervo Mannerin kohdalla tapahtui samalla tavalla, sillä veljekset olivat asettuneet punaisten ja valkoisten leireihin. Allan Wallenius julkaisi kaksi teosta Ruotsissa, ennen kuin hänet Ruotsin valtiollisen poliisin toimesta karkotettiin. Myöhemmin Wallenius kävi useita kertoja Ruotsissa salateitse.

Vuosien 1918-1924 aikana painettiin ainakin viisitoista kirjallista painotyötä Tukholmassa. Mainitaan, että niitä toimitettiin salateitse Suomeen. Saatavan selvityksen mukaan painotuotteiden levitystyössä olivat laivamiehet näytelleet merkittävää osaa, sillä raporttien mukaan heidän mainitaan olleen "saman hengen lapsia" kuin painotöiden julkaisijatkin.

MINISTERIKOKOUS

Tukholma oli muodostunut merkittäväksi etappipaikaksi suomalaisille. Ensin olivat Tukholmaa pitäneet etappipaikkanaan ennen ensimmäistä maailmansotaa jääkärit. Nämä arviolta 1800 suomalaista matkustivat Holsteinissa sijaitsevalle Lockstedtin leirille Saksaan. Nämä partiolaisiksi mainitut matkaajat olivat olleet hyvissä väleissä Tukholman suomalaisten kanssa. Sitteen tulivat punapakolaiset. Heidän vastaanottonsa oli myös ystävällistä. Samanaikaisesti tiedetään Tukholmassa olleen seuraavat Suomen Kansanvaltuuskunnan (punainen hallitus) jäsenet Edvard Gylling, Lauri Letonmäki, Jalo Kohonen ja O.V. Kuusinen. Lisäksi olivat molemmat asuinpaikat Allan Wallenius ja Arthur Usenius. Hugo Sillénin kertoman mukaan "ministerikokous" pidettiin hänen huvilassaan Mälarhöjdenissä. Myöhemmin hänen luonaan kävi myös Kullervo Manner ja Yrjö Sirola, joista viime mainittu teki matkan halki Ruotsin 1923, jolloin hän oli käynyt Poh-

jois-Ruotsissa järjestämässä REVONTULET-lehden asioita ja matkusti sitten Tukholmaan.

MONENLAISIA KOHTALOITA

Vasemmistoryhmien Suomen komitea oli pyytänyt Ruotsin viranomaisilta, että ne sirtolaiset, jotka vapaaehtoisesti haluavat muuttaa Ruotsista Neuvosto-Venäjälle, heille varattaisiin siihen mahdollisuus. Vasemmistoryhmien Suomen komitea lopetti virallisesti toimintansa 1923.

Ulkosuomalaisten poliittinen ja kirjallinen toiminta hiljeni Ruotsissa vuoteen 1924 mennessä. Näin kävi myös Tukholman Suomalaiselle Seurallekin. Sen toiminta alkoi 1930-luvun alussa uudelleen ja on jatkunut edelleen.

Näin oli yhden suomalaisen kansanosan kohtalonvaihe päätynyt Ruotsin kunnikaallisella maaperällä, mutta sittemmin alkoi uusi siirtolaisuus: sotalapset ja sotapakolaiset sekä suuri muuttoaalto 1950-luvun keskivaiheilla.

LENINKILIIKE

RA - KE
TURKU

Kauppiaskatu 9 - Puutarhakatu 10

TIEDOTUKSIA

FINN FORUM

'79

An international conference on the history of Finnish immigration to North America

1.-3.11.1979, The Ontario Institute for Studies in Education Toronto, Ontario
The Multicultural History Society of Ontario, Toronto Kanada on tutkimus- ja dokumentaatiolaitos, joka keraa ja tallettaa siirtolaishistoriaan liittyvää aineistoa, edistää ja suorittaa tätä koskevaa tutkimustyötä sekä harjoittaa aihepiiriinsä kuuluvan tutkimuksen julkaisu- ja toimintaa. Laitoksen esimiehenä toimii prof. Robert F. Harnay.

The Multicultural History Society of Ontario järjestää 1. - 3. 11. 1979 Toronton yliopistossa suomalaista siirtolaisuutta Pohjois-Amerikkaan käsittelevän konferenssin. Konferenssin tarkoituksena on kartoittaa suomalaista siirtolaisuutta laajalaisesti, sinne on kutsuttu USA:sta, Kanadasta ja Suomesta yli 30 esitelmoitsijaa, jotka kaikki ovat alan erikoisiantuntijoita. Tavoitteena on tuoda esiin uusimmat tutkimustulokset tästä aihepiiristä. Konferenssiaineiston pohjalta toimetaan englanninkielinen teos, joka muodostaa

lähtökohdan tulevaisuudessa tapahtuvalle tutkimustoiminnalle. Tarkoituksena on tehdä konferenssista säännöllisesti toistuva tapahtuma, joka kokoontuu esim. joka toinen vuosi jossakin siihen osallistuvassa maassa. Konferenssi on avoin kaikille siirtolaisuustutkimuksesta ja tasta ilmiöstä muuten kiinnostuneille. Kanadansuomalaisten järjestöjen kanssa on oltu läheisessä yhteistyössä ja ne järjestävät Torontoon erilaisia kulttuuri-ym. tapahtumia konferenssipäivien ajaksi.

Suomesta on konferenssiin kutsuttu 15 esitelmoitsijaa. Siirtolaisuusinstituutti on vastannut järjestelyistä Suomen puolella ja järjestänyt edullisen ryhmätennon Torontoon. Kaiken kaikkiaan Suomesta on lähdössä konferenssiin 31 osanottajaa.

PROGRAM

THURSDAY, NOVEMBER 1

5.00 - 7.00 p.m. Registration

7.00 - 7.30 p.m. Opening Address

7.30 - 10.00 p.m. FINNISH IDENTITIES IN COUNTRIES OF IMMIGRATION (symposium)

CHAIR: Michael G. Karni, Minnesota

PAPERS

Koivukangas, E. Olavi, Institute for Migration, Turku: *The Tyranny of Distance: Finns in Australia before WW II*

Kolehmainen, John L., Ohio: *The Finnish Immigrant Experience in the USA*

Kuparinen, Eero K., University of Turku: *A Golden Disappointment - Finnish Migration to South Africa before WW I*

Laine, Edward W., Public Archives, Ottawa: *Community in Crisis - The Finnish Canadian Quest for Cultural Identity, 1900 - 1979*

Lähteenmäki, Olavi, University of Turku: *Finnish Group Immigration to South America - Experiences of Finnish Colonization in Argentina, Brazil, Dominican Republic and Cuba*

Majava, Altti, Ministry of Labour, Helsinki: *Finns in Sweden, Characteristics and Living Conditions*

FRIDAY, NOVEMBER 2

8.30 – 11.30 a.m. CHURCHES AND TEMPERANCE

CHAIR: Aarne Siirala, Sir Wilfrid Laurier University, Waterloo

PAPERS

Karni, Michael G., Minnesota: *Temperance and Socialism in Northern Minnesota*

Lamppa, Marvin G., Iron Range Interpretative Program, Minnesota: *Embers of Faith – Laestadian Schisms in Northeast Minnesota, 1900 – 1940*

Lehtinen, Eija, University of Turku: *The Finnish American Temperance Movement and Its Relations to Church Groups*

Puotinen, Arthur, Lenoir Rhyne College, North Carolina: *Church and Labour Conflict in Northern Michigan*

Suonkonautio, Markku, St. Michael's Finnish Lutheran Church, Montreal: *Religious Aspects of Finnish Canadian Life*

11.30 – 1.00 p.m. Lunch

1.00 – 3.00 p.m. LABOUR HISTORY

CHAIR: Rudolph J. Vecoli, University of Minnesota, Minneapolis

PAPERS

Eklund, William, Sudbury: *Formative Years of the Finnish Organization of Canada*

Hummasti, George P., University of California, San Diego: *Working-Class Herrat: The Role of Leadership in Finnish-American Socialist Movements in the Pacific Northwest*

Jalava, Mauri A., Laurentian University, Sudbury: *The Finnish Canadian Co-operative Movement in Ontario*

Kostiainen, Auvo A., University of Turku: *Contacts between the Finnish Labour Movements in Canada and the USA*

Pilli, Arja, University of Turku: *Finnish Canadian Radicalism and the Government of Canada*

3.00 – 3.30 p.m. Coffee

3.30 – 5.00 p.m. WOMEN'S HISTORY

CHAIR: Donald J. Wilson, University of British Columbia

PAPERS

Penti-Vidutis, Marsha, Indiana University: *The Life History of a Southeastern Massachusetts Finnish Cranberry Growing Community*

Ross, Carl, University of Minnesota, Minneapolis: *Finnish American Women in Transition, 1910 – 1920*

Stjärnstedt, Riitta, University of Turku: *Finnish Women in the North American Labour Movement*

Wargelin-Brown, K. Marianne, Anoka-Ramsey Community College, Minnesota: *Finnish-American Immigrant Women's Issues: 1890 – 1910*

7.30 – 9.00 p.m. FINNISH DRAMA IN NORTH AMERICA

CHAIR: Melvin Holli, University of Illinois

PAPERS

Riippa, Timo, University of Minnesota, Minneapolis: *Finnish Drama in the USA*

Sundstén, Taru, University of Turku: *The Amateur Theatre and Dramaliterature of the Finnish Immigrants in Canada, 1900 – 1939*

Tuomi-Lee, Sirkka, Baltimore: *Stage Life Recollections*

9.00 – 10.00 p.m. A One-Act Play (in Finnish)

SATURDAY, NOVEMBER 3

8.30 – 11.30 a.m. FINNISH SETTLEMENTS

CHAIR: Robert F. Harney, University of Toronto

PAPERS

Alanen, Arnold R., University of Wisconsin at Madison: *Finnish and Company Communities in the Lake Superior Area*

Kaupps, Matti, University of Minnesota, Minneapolis: *Finnish in Urban America: A View from Duluth*

Lindström-Best, Varpu M., York University, Toronto: *The Unbreachable Gulf. The Division of the Finnish Community of Toronto, 1902 – 1913*

Sillanpää, Lennard, Revenue Canada, Ottawa: *Finnish in the Sudbury Area*

Tolvanen, Ahti, University of Helsinki: *Finnish in Port Arthur in the Inter-War Period*

11.30 – 1.00 p.m. Lunch

1.00 – 3.00 p.m. CULTURE AND LANGUAGE OF FINNISH AMERICA

CHAIR: Charles M. Sutyla, Manitoba Museum of Man, Winnipeg.

PAPERS

Copeland, William R., University of Helsinki: *The Early Finnish American Settlements in Florida*

Loukinen, Michael M., Northern Michigan University: *The Network Structure of a Finn American Ethnic Community in Detroit and Its Relation to the Northwoods Hamlet, 1920 – 1945*

Martin, Marja-Liisa, Lakehead University, Thunder Bay: *Finnish as a Means of Communication in Thunder Bay*

Virtaranta, Pertti, University of Helsinki: *Finnish Dialects in America – Some Experiences and Problems*

Nicholson, Darrel, Finnish American Historical Society, Minnesota: *Finn Creek Open Air Museum* (slide presentation)

3.00 – 3.30 p.m. Coffee

3.30 – 5.30 p.m. PATTERNS OF MIGRATION

CHAIR: Jorgen Dahlie, University of British Columbia

PAPERS

Hoglund, A. William, University of Connecticut: *Finnish Immigrant Letter Writers: Reporting from the US to Finland, 1870's – WWI*

Kero, Reino, University of Turku: *The Canadian Finns in Soviet Karelia*

Virtanen, Keijo A., University of Turku: *Settlement or Return: Finns in the Overseas Return Migration Movement*

Sandlund, Tom, Åbo Akademi, Turku: *Patterns and Reasons in Emigration of Swedish Finns*

5.30 – 6.30 p.m. Reception

8.00 p.m. Closing Banquet

HUONEKALULIIKE
EERO LAAKSONEN
&
KNI
TURKU
Yliopistonkatu 7
Aninkaistenkadun kulma

Reitala
**Koto Kodin
tekstiilitulo**
TURKU

KVEENISEMINAARI, 9. – 10.6.1980 ROVANIEMELLÄ

Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunnassa on jo useita vuosia, lähinnä Oulun yliopiston edustajan prof. Uuno Varjon toimesta, esitetty kveenisymposiumin järjestämistä Pohjois-Norjaan suuntautuneen suomalaisen siirtolaisuuden ja kveenikulttuurin tutkimuksen tehostamiseksi. Ajatus on saanut lisävauhtia Pohjoismaiden Neuvostossa tehdystä jäsenaloitteesta, josta esitetyt lausunnot ovat olleet erittäin myönteisiä kaikissa jäsenmaissa.

Jotta asia saataisiin mahdollisimman ripeästi liikkeelle, Siirtolaisuusinstituutti ja Lapin Kesäyliopisto järjestävät kesäkuussa 1980 monitieteisen kveeniseminaarin Rovaniemellä. Seminaarin valmistelevat kokoukset on pidetty Helsingissä 20.3. 1979 ja Rovaniemellä 14.8.79. Kveeniseminaarin tavoitteena on tieteenaloittain selvittää bibliograafisesti mitä aikaisemmin on tutkittu, millaista kveeneihin kohdistuvaa tutkimustoimintaa on parhail-

laan käynnissä ja mitkä ovat kiireellisimmät kveenikulttuurin tutkimus-, museointi-, kieltenhuolto- ym. tarpeet. Tällöin kveenikulttuuri on nähtävä pohjoiskalotin kokonaistaustaa vasten, eikä erillisenä ilmiönä. Seminaarin alustajiksi kutsutaan asiantuntijoita Suomesta, Norjasta ja Ruotsista, alkaen akateemikko Kustaa Vilkunasta. Seminaarista on tarkoitus tehdä avoin tilaisuus tutkijoille, päättävälle tahoille sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

Seminaarin tulokset on tarkoitus julkaista Siirtolaisuusinstituutin ruotsinkielisessä julkaisusarjassa.

Seminaarin pitopaikaksi on valittu Rovaniemi korostamaan lähtöalueproblematiikan merkitystä. Mahdollisen tutkimustoiminnan käynnistyttyä olisi luonnollista, että seuraava seminaari pidettäisiin esim. Vesisaarassa (Vadsø) Pohjois-Norjassa.

Yliopistoille ja muille tutkimuslaitoksille lähetetään tarkempaa informaatiota kveeniseminaarista myöhemmin syksyllä.

MUUTTOLIIKESYMPOSIUM 20. – 21. 11. 1980 TURUSSA

Siirtolaisuusinstituutti, jonka tehtävänä on edistää siirtolaisuuteen ja maassamuuttoon liittyvää tutkimus- ja tiedotustoimintaa, järjesti tutkijoille, suunnittelijoille ja päätöksentekijöille tarkoitetun valtakunnan sisäistä muuttoliikettä käsittelevän symposiumin Ruissalon kongressihotellissa vuonna 1975. Symposiumin tarkoituksena oli tarkastella muuttoliikettä kokonaisuudessaan ja erityisesti niitä alueita, jotka olivat keskusteluissa ja tutkimuksissa jääneet vähäiselle huomiolle. Huomiota kohdistettiin pääasiassa muuttavaan ihmiseen, hänen muuttomotiiveihinsa, odotuksiinsa, valintoihinsa, kokemuksiinsa ja käsityksiin yhteiskunnan tehtävistä muuttoliikkeen ohjauksessa.

Maassamuutto on muuttunut 1970-luvun puolivälin jälkeen, saanut uuden kuvan. Vuoden 1975 jälkeen on tapahtunut elinkeinorakenteen selvää muuttamista, kaupungistumisprosessi on selvästi heikentynyt, muuttoliike on alkanut suuntautua

yhä enenevästi pois suurista keskuksista ja alueellista tasaantumista on ollut selvästi havaittavissa. Useat Etelä-Suomen väestökeskukset ovat viime vuosina olleet muuttotappiollisia. Uuden muuttoliikkeen mukana on tapahtunut arvostusten muutoksia. Taloudellisen kasvun hidastuminen on suunnannut huomiota ympäristön laatuksymyksiin ja niiden vaikutuksiin väestön muutossa.

Vuoden 1975 symposiumista saatujen myönteisten kokemusten ja edellä esitettyjen muutostilanteiden innoittamana järjestää Siirtolaisuusinstituutti Turussa 20. – 21. 11. 1980 muuttoliikesymposiumin, jonka yleisteemana on muuttoliikkeen kehitys vuoden 1975 jälkeen. Työmuotona symposiumissa ovat yleisalustukset ja niiden pohjalta käytävä yleiskeskustelu sekä ryhmätyöskentely. Siirtolaisuusinstituutti tulee myöhemmin ottamaan yhteyttä henkilöihin, joita pyydetään alustajiksi yleiskeskustelulle ja työryhmiin.

Alustavasti on suunniteltu, että symposiumin

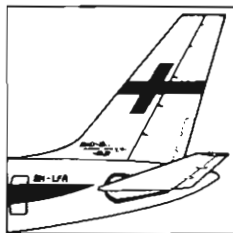
yleisteema jaettaisiin seuraaviin aihealueisiin:

- maassamuuton kehitys vuoden 1975 jälkeen
- taloudellinen kehitys maassamuuttoa säätelevänä tekijänä
- tiedon kehitys
- aluerakenteen kehitys
- maassamuuton ohjaus ja siinä käytetyt keinot
- arvostusten muutokset

Symposiumin tarkempi ohjelma, teemat ja työryhmien teemat julkaistaan seuraavassa Siirtolaisuus-Migration-lehdessä.

Laitoksia ja virastoja pyydetään huomioidaan Kveeniseminaari ja Muuttoliikesymposium ensi vuoden talousarvioissa.

Matkarahat kotiinpäin

FINNAIR

Serlan pehmein nenäliina

Jatkuva niistäminen ja hankaaminen ärsyttävät nuhaistenä. Siksi Serla suunnitteli uuden pehmeän nenäliinan.

**Maksaa vain markan verran ja
mahtuu mukavasti taskuun tai laukkuun.**

serla

Serlachius Mäntän paperitehtaat

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN KIRJASTOON SAAPUNEITA JULKAISUJA PUBLICATIONS RECEIVED

Aiheala: Siirtolaisuus ja muuttoliikkeet
Subject: Migration movements

BORGEGÅRD, Lars-Erik, Finländares och svenskars levnadsvillkor. En fallstudie från Virsbo samhälle i Västmanlands län. Nordiska museet. Sthlm 1978. 183 s. (dupl.)

GUSTAFSON, Gunilla & LUOSTARINEN, Susanna, Arbetslöshet bland Finskzigensk ungdom i Örebro. Högskolan i Örebro, Institut. för psykologi och pedagogik. Örebro 1978. 33 s. (dupl.)

HANSEGÅRD, Nils Erik, Kaksikielisiä vai puoliikielisiä? Suom. Outi Honkasalo ym. SKS Tietolipas 81. Vaasa 1979. 141 s.

HERBERTS, Kjell & ANDBERG, Kaj, "Man ville ju pröva på": Samtal med emigranter och återflyttare. Svenska Litteratursällskapets nämnd för samhällsforskning. SLS forsk. rapp. Nr 33. Tammerfors 1979. 100 s. (dupl.)

JERNSTRÖM, Marianne, Fosterhemsplacering av invandrarbarn. Den bakomliggande problematiken. Högskolan i Örebro, Institut. för psykologi och pedagogik. Örebro 1979. 33 s. (dupl.)

Kulttuuri-identiteetin ongelmia: suomalaiset kulttuurivähemmistöt. Toimittanut Nora Ahlberg. Suomen Unesco-toimikunnan julkaisuja 14. Helsinki 1978. 155 s. (mon.)

LINDSTRÖM—BEST, Varpu, The Finnish immigrant community of Toronto 1887-1913. York University. Toronto, Ontario 1978. 81 p. (mim.)

Migrations le Point Sur la Question 2. CIEMM & CSER Roma 1978. 130 p.

MYYRÄ, Kerttu, Aikujuuret. Suomalais-Kanadalainen Taidelitto. Toronto, Ontario s. a. 33 s. (mon.)

MÄGISTE, Julius, Vermlannin sammuvaa savoa. Kielennäytteitä vuosilta 1947-51. SKS Toimituksia 265. Vammala 1961. 188 s.

A new history of Australia. Ed. by F.K. Crowley. Melbourne 1974. 639 p.

RAUSCHER, Nan, Porträtt av Solveig: Intervju med en finlandssvensk invandrare. Nordiska museet. Sthlm 1979. 54 s. (dupl.)

REINANS, Sven A., Den utomnordiska invandringen 1977. Expertgruppen för invandringsforskning. Rapport Nr 8. Sthlm 1979. 71 s. (dupl.)

Työmarkkinatutkimus Pohjoismaissa. Osa 4. Luetelo. Suomen työvoima- ja työmarkkinatutkimus 1970-luvulla. N U serien B 1978:20 F. Helsinki 1979. 353 s.

VARTIAINEN, Perttu, Muuttoliike alueellisen kehityksen mekanismina Pohjois-Karjalassa 1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella. Joensuun korkeakoulu, historian, maantieteen ja muiden aluetieteiden osaston julk. No 12. Joensuu 1979. 150 s. (mon.)

Muuta kirjallisuutta Other subjects

BUCHERT, Erik, Velfaerd, levevilkår, livskvalitet... Et teoretisk bidrag til levevilkårsforskningen. Del 1 Bilagedel 2. NordREFO 1978:3. Århus 1978. 295 s. & 162 s.

HIETIKKO, Harri, On the estimation of univariate Box-Jenkins models in the time domain. Acta Universitatis Tamperensis A 102. Vammala 1979. 45 p.

JUTIKKALA, Eino, Suomen talonpojan historia. 2. p. SKS Toimituksia 257. Turku 1958. 480 s.

JÄRVELÄ—HARTIKAINEN, Marja & TAPONEN, Matti, The frame of ways of life in Finland. Part I. Univ. of Joensuu, research reports Nr 7. Helsinki 1979. 111 p. (mim.)

KAUKINEN, Seppo, Experimental and clinical studies on the interactions between anti-hypertensive drugs and anaesthetics. Acta Universitatis Tamperensis A 101. Vammala 1979. 92 p.

LEPPÄ, Seppo, Vakiosopimuksista ja sopimusongelmista. Oik. pol. tutk. lait. julk. 32. Helsinki 1979. 67 s. (mon.)

MÄKINEN, Tuija, Suljettujen laitosten laitospopulaatioiden kehitys. Oik. pol. tutk. lait. julk. 31. Helsinki 1979. 111 s. (mon.)

NARS, Kari, Företagets valutastrategi. Undersökning av ett urval finska företags beteende under valutaosäkerhet 1970-77. Finlands Banks publikationer B.32. Helsingfors 1979. 215 s.

NEVALAINEN, Risto, Tutkimus VNK:n aluepoliittisen suunnittelun tietojenkäsittelyn kehittämisestä. Valtioneuvoston kanslian monisteita 1979:2. Helsinki 1979. 147 s. (mon.)

NORDICOM, Bibliography of Nordic mass communication literature 1978. Document list & Index. Århus 1979. 111 & 51 p.

Nordiskt regionalpolitiskt samarbete. Nordisk utredningsserie A 1978:11. Sthlm 1978. 125 s.

Pohjoismainen työmarkkinatoimikunta, Täystyöllisyys muuttuneessa taloudellisessa ilmastossa. Työvoimaministeriö, Suunn. os. Työvoimapoliitt. selvityksiä 22. Helsinki 1979. 33 s. (mon.)

Regional dynamics of socioeconomic change. Ed. by Antoni Kuklinski, Olli Kultalahti & Briitta Koskiahho. Tampere 1979. 555 p.

TALVE, Ilmar, Suomalaisen kansanelämän historialliset taustatekijät. SKS Tietolipas 70. Forssa 1972. 182 s.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kehitys vuoteen 1985. (Projektin raportti.) Työvoimaministeriö, Suunn. os. Työvoimapoliitt. tutkimuksia 23. Helsinki 1979. 160 s. (mon.)

VARTOLA, Juha, Valtionhallinnon rakenteellisen muutoksen ongelmasta. Acta Universitatis Tamperensis A 103. Vammala 1979. 221 s.

VIRTARANTA, Pertti & TOLVANEN, Kari, Suomea ulkomailla. SKS Tietolipas 68. Vammala 1971. 172 s.

TURUN SAIPPUA OY
T U R K U

LIKEPANKKI
ON HYVÄ VAIHTOEHTO.
SÄÄSTÄ LIKEPANKKKIIN.

SYP HOP KOP

Nyt Fennia Special tarjoaa myös kiertoajelun Tukholmassa.

Täällä Sinua ajatellaan lämmöllä.

FENNIA SPECIAL TIISTAISIN JA TORSTAISIN ALKAEN 4.9.

SILJA LINE

TURKU, Oy Silja Line Ab, Käsityöläiskatu 4, puh. 921-333 344
TURKU, Silja Linen Terminaali, Turun Satama, puh. 921-306 000
HELSINKI, Oy Silja Line Ab, Eteläesplanadi 14, puh. 90-177 133
HELSINKI, Silja Linen Terminaali, Olympiapaviljonki, puh. 90-177 665
HELSINKI, EFOA, Eteläranta 8, puh. 90-1781

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN JULKAISUT

- A 1: Olavi Koivukangas,
Suomalainen siirtolaisuus Australiaan toisen maailmansodan jälkeen (Finnish Migration to Australia since World War II). Kokkola 1975, s. 262.
- A 2: Pertti Virtaranta,
Tutkimus amerikansuomesta, osa I (A Study on the Finnish Language in America, Part I) (painossa – in print).
- A 3: Maija-Liisa Kalhama (toim.),
Ulkosuomalaisuuskongressin 27.-28.6. 1975 esitelmät ja puheenvuorot. Jyväskylän Kesä 24.6.-3.7. 1975. Turku 1975, s. 104.
- A 4: Olavi Koivukangas, Raimo Narjus, Sakari Sivula (toim.),
Muuttoliikesymposium 1975. Esitelmät ja keskustelut. Ruissalon kongressi-hotelli. Turku 20.-21.11. 1975. Vaasa 1976, s. 186.
- A 5: Eva Jäykkä, Maija-Liisa Kalhama (toim.),
USA:n 200-vuotisjuhlaseminaarin esitelmät ja tuntisuunnitelmat. Ruissalon kongressi-hotelli, Turku 2.-3.6. 1976. Vaasa 1977, s. 148.
- A 6: Taru Sundstén,
Amerikansuomalainen työväer-teatteri ja näytelmäkirjallisuus vuosina 1900-39 (Finnish-American workers' theater and drama-literature 1900-39). Vaasa 1977, s. 104.
- A 7: Arja Munter, (toim.),
Ruotsiin muuton ongelmat. Ruotsin siirtolaisuuden seminaari 4.-5.5.1978. Turku. Esitelmät ja keskustelut. Vaasa 1979, s. 247.
- B 1: Bill Widen,
Korpo bor i Amerika (Emigrants from Korpo in America). Åbo 1975, s. 197.
- B 2: Holger Wester,
Innovationer i befolkningsörligheten... En studie av spridningsförlupp i befolkningsörligheten utgående från Petalax socken i Österbotten. Stockholm 1977, s. 221.
- C 1: Reino Kero,
Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War. Vammala 1974, s. 260.
- C 2: Olavi Koivukangas,
Scandinavian Immigration and Settlement in Australia before World War II. Kokkola 1974, s. 333.
- C 3: Michael G. Karni, Matti E. Kaups, Douglas J. Ollila Jr. (eds.)
The Finnish Experience in the Western Great Lakes Region: New Perspectives. Vammala 1975, s. 232.
- C 4: Auvo Kostiaainen,
The Forging of Finnish-American Communism, 1917-1924. A Study in Ethnic Radicalism. Turku 1978, s. 225.

Erikoisjulkaisut:

Vilho Nuutmaa, Jussi Saukkonen, Täuri Aaltio, Olavi Koivukangas (eds.) Old Friends - Strong Ties, the Finnish Contribution to the Growth of the USA. USA:n 200-vuotisjuhlakirja. Vaasa 1976, s. 349.

Olavi Koivukangas - Simo Toivonen
Suomen siirtolaisuuden ja maassamuuton bibliografia. A Bibliography on Finnish Emigration and Internal Migration. Turku 1978, s. 226.